Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз • ЕРА, 5 январь, 1978 шу. • № 2 (5825) • Мах 2 кап.

КЕРДАЧА ШЕРА— КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Чакхдаьккхинад юбилейни 1977 шу. КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советс советски халкъага керда шу декъала дуьйлаш дейтача кехаташ тIе аьлла: «Советий мехка карагIдаьккхинча сийлахьа гIуллакхех де а доагIаш доккхал деш нахаьдоакхх советски нахе 1977 шу. Мехка биографена, хIара советски сага кхиа юкъедера из СССР керда Конституци тIеийца шу Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара шу санна».

Дерригача советски халкъа санна, дIадаха шу дика хIамаш карагIдийнна чакхдаьккхар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. СССР керда Конституци тIаецара сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумо решенеш дегаш яйдаьча республика промышленни предприятий коллективаша продукци маьхала аккхарен изделей дукхагIа дола тайпаш араехкарен юбилейни шера план хала хьалхи кховчашъяьй. ТIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле ляра заданеш а. Юртарча къахьегамхошта а берзате хиннад дIадаха шу. ДIадахача пятилетка шоли шера республика колхозашен совхозашен дукхагIа а яькай кийч а яй юртбоахама продукци. Юбилейни шера республика IалаидаьЕ пачхьалкхенга ялат, коартошк, бьцадарш, сом, песташ-харбазаш, шура, фуаш, тха дехкара плана социалистически декхараш.

1977 шера колхозашен совхозашен чудема ялат 1976 шера чуденачул 30 процент дукхагIа хиннад, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара баккха хьуаьъам 27,4 центнер ба, колхозашен совхозашен 1976 шера яьккхачул дукхагIа яьккхай шура, дукхагIа гулдаьд фуаш. ДукхагIа хиннад детта доахни, лаккхьешай цар продуктивность.

Боахамаш дукхьенха тIехкхоачашъяь гIожа доакъраш, силос, сенаж, витаминно-бажа хьевр кийчдара задани, цу тайпара, доахайна дерттIа Iа лаккхара зам хьалаш Iалаш а дьд.

Цкьаболкъда юртбоахама органаша, колхозашен совхозашен, районни юртийн Советий исполкомаша богIаш бола пайда ийнабац юртбоахама производство дIадо айяра долча дерригача кхоачамехи торонехи. ДIайийнача хIанашта Iунал дика ца дар бахьан доалаш хьувкьам геттара лох а бенкаб, кIезигагIа яьхай шекара свекдаш, пачхьалкхенга уж йоахара план юкъагIа йисай.

Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Веденски, районаша Iалашдаьдац бьцадараш кийчдара план кховчашьелга.

Доккхийи бехктокхамех декхараш да 1978 шера республика къахьегамхоашта хьалхашка латтераш. Уж оттадьц КПСС обкома дукха ха йоацаш хиннача пленумо автономни республика Лаккхехьарча Совета VII сессен. 1978 шера плана тIа къахьетта теркам тIабахийтаб общественни производства эффективность лаккхъяра, боахама дерргга доакъош цхьатарра детIадоладара, хьалъяьяханза аргIонача гIишлошта капитальни вложенеш дIаяхийтара, керттерча фондех дикагIа пайда эцара, къахьегама овсарле лаккхъяра. 7,3 миллион тонн мехкдьаьтта, 2450 миллион кубометр газ икха лаьрхIад. Машинаш ялга, металлех хIамаш ялга 8,1 процент детIада дезаш да. Культурно-бытовой гIуллакхаш дара а боахама эша а товараш 4,4 процент детIада дезаш да. Уж декхараш оттадьча дукха ха йоацаш хиннача КПСС обкома пленума, республика Лаккхехьарча Совета сесса сонвнаш, вай парте Централни Комитета Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя моакъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумо дьыча къамаьлацара положенеи, выводаш вахаре кхоачашъяра партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша беча организаторски, кхетаме балха тIа керттера моттиг дIалаца езаш я.

Назрановски, Малгобекски, Сунженски, кхыча районий партийни организацеша, юртбоахама органаша дукхагIа теркам тIабахийта беза лаьтта леладара культура айяра, хьайбай продуктивность алсамъяккхара. Хьайбаш леладеча фермай, комплексий овсарле лаккхъяр — иштта да тахан вайна хьалхашка латта декхараш.

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план СССР керда Конституци тIеийца шу дузача денга — 1978 шера 7-ча октябрьга кхоачашъе аьлча моснанчаша дIабоалабаь болам хьалладаш ба Нохч-ГIалгIайчена. Цун тIехьа социалистически яхь-йоаржаьча коллективай хьанар айдеш партийни организацеша уйла тIахийта еза дикагIа болх бечар опыт массанена а дIайовзийтара, тIехьабусараш хьалхабахара. Парте хьалха доаяд декхараш теркал а деш, Iалашде деза боахама доал доаяа тоаделга, тIаддалача гIуллакх вадрай бола бехктокхам айбелга, дисциплинех гIуллакх дерттIа леладелга чIоагIдар.

Вай автономни республика коммунисташа, дерригача къахьегамхоша вай дулх-дIайх болча Коммунистически партена, Советски пачхьалкхена, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя моакъоста Л. И. Брежнева тешам лу хьахилна керда шу ахы а дикагIа толамаш даларна белгалдоаккхаргда аьна. КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумо моакъоста Л. И. Брежнева белгал ма-даккхара: «...юбилейни шера хинна къахьегама ритмех порыв йолчча йита а дIахо дIачIоагIъе а еза. Тахан селхан баьчул дикагIа болх бе, кхана тахан баьчул дикагIа болх бе. Иштта да тахан хьалхашка латта декхар. ДикагIа яхилга из да дикала, эффективноста, къахьегама овсарле лаккхъяра уйла тIаххийтар. Алхха укхаза я социалистически декхарий юкъмоттиг, вай дерригача болхана балха яр санна».

Керда шу дIадоладеш, дерригача советски наха санна, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша йоаз:

Парте чакхдаккха мел лаьрхIар кхоачаш дергда!

Де мел лаьрхIар дергда!

ИттлагIча пятилетка кхоалагIа шу дикача гIуллакхаша белгалдоаккхаргда вай!

Керда, 1978 шу вай вахаре икхьчал дика доттагIа, керда коталонаш йоахаргхьара тешам лу шу санна.

Дьыкъала хилда шун керда шу!

ХЬИНАР ЛАЬГIДАЛИЙТАЦ

Шера планал дукхагIа 13300 тонн мехкдаьттен 9600 эзар кубометр газа — цу тайпара совгIат дир кердача шера «Сунжанефть» управлене коллективо. Юбилейни шера мехкдаьтта а газ а яккхара боарам лаккхбир цар. Дьъленна дIаеннай 150 эзар сома маьха продукци, 5 процент даккхьеннай къахьегама овсарле.

Боккхача боарама геолого-технически белхаш даьд скважиний фондс, из бахьан долаш даьккхад 10 эзар тонн мехкдаьттен бIаьш эзараш кубометр газа. Дукха хIама дир технологически процессашта механизаци автоматизаци яра. Лакха къахьегама толамаш дахарах Ерригсоюзни социалистически яхье классни моттигаш а яьхар, республикански сийлен Улга тIа а яьхкар НГДУ коллектив. Управлене производственни участкашта яхье яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа коммуниста моакъоста Холопова кулгалду централни технологически служба коллектив.

Къахьетта хьинаре къахьегарца белгалбаьккхаб операторан Бельтоев Аьхмад, Баиев Iаьла, Горковенко Иван, Бескорцев Анатолий, кхыбараш.

Къахьегама хьинар лох ца долийташ къахьег НГДУ коллективо кердача шера укх хьалхарча деношка а.

С. САИТОВ.

Дика дIадоладаьд шу

ДIадахача шера даьха къахьегама толамаш лох ца долийташ дIадоладаьд пятилетка кхоалагIа шу СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода болхлоша. Масса а тайпа продукци араехаре заданеш кхоачашъеш дIаболабенаб уж. Ерригга араехаьча продукцех 78,5 процент яр пачхьалкхена дакъа. Эзар йолаш а. Дукхьял шивара бетта хьалхарча шин дийнахьа химикаша араийнад 30 эзар гарга соме маьха спирт, полиэтилен, кхыйола химически продукци.

Социалистически яхье хьалха латташ пятилеткан кхоалагIа шу дIадолаьдад Дровнин Владимир Михайлович керте латтача спирт араехача производства коллективо.

• • •

Пятилетка кхоалагIа шу дикача къахьегама толамашца дIадоладаьд «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттедокша. Январь бетта хьалхарча кхаь дийнахьа цар дьаккхинад 12969 тонн «Iаьржа доши», из хул планагIа лаьрхIачул дукхагIа. ХIара дийнахьа буси юкъера лаьрхIача заданел совгIа доакх цар 96—98 тонн мехкдаьтта. Бетта заданел совгIа доаккхаргда 800 тонн совгIа мехкдаьтта.

• • •

Ер шу къахьетта дика къахьегаш дIадоладаьд Лунин Александр Васильевича кулгаладеча шоллагIча районни инженерно-технологически служба болхлоша. Пландал совгIа доаккхаш, долча мехкдаьттах дукхагIар цар доаккхаш да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIеийца шу дузача денга кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяй Гудермесски медицински инструментий завода участкай сменай, бригадай коллективаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай мастер Бажиев Зелудин керте латтача никелировани участка коллективо. Пятилетка хьалхарча шин шера задани хьинал хьесах бутт хьалха кхоачашъеш а я, хIана укх шера шоллагIча квартала календарагIа къахьегаш я из. ДIадахача шера даьха къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш, юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъеш дIадоладаьд ер шу участка болхлоша.

Иштта къахьегама толамаш дахара керттера бахьан да участка болхлошка шоай кхоачамех бизза пайда а ийбеш, хьинар кхо ца деш къахьегар, мастера Зелудина шийн коллектива къахьегии кхетамна вIашагIтIехьбаккхар. ХIара дийнахьа кхоачам ю уллаза болхлошо дахьача толамай, ийсяу кхоачашъбоахараш сиха дIадоах. Яхье хьалхалаттарий опыт шерра дIайовзийт, тIехьабусараш яхье хьалхалаттарашта тIехьакхебара ишш дола гIо-новкъостал ду.

Иштта йолча коллективана керте латтача мастера Бажиева Зелудина дукха совгIаташ дийнад. Предприятерча хьалхарча мастерашта юкъе итт шера хьалхарчарна елар цуйна коммунистически къахьегама ударник, пятилетка къона гвардеец яха сийлен цIераш. Укх тIехьарча дийна шера вIашитта диаза ейнай куппе «Социалистически яхье котдаьнарг» яха сийлен знак.

Цу совгIатоша дIаделар дукхагIа хилар дика кхетаду Зелудина. Цудузьа кхы а шийн коллектива болх тоабаь хьинаре къахьегаш ва из пятилетка кхоалагIча шера.

СУРТА ТIА: мастер З. Бажиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЛАККХЪЕРГЬЯ КХАЙИ ФЕРМАЙИ ПРОДУКТИВНОСТЬ

ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ЗАДАНЕШ— 7 ОКТЯБРЬГА КХОАЧАШЪЕ

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНА «КОМИНТЕРН» КОЛХОЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Сийлен гIуллакхаша белгалдаьккхад тха колхоза къахьегамхоша Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара СССР керда Конституци тIаэцара. Продукци лоархIамегIа долча тайпай шен шера заданеш 7 ноябре кховчашъяьй.

КПСС Централни Комитета декабрьски Пленумех Л. И. Брежнева къамаьлацара хьайоагIача положенешех выводайех хьинар айдаь тхо, гоанехьийн ачхой-мартановзийн хьохам хьал а даьца, «Пятилетка кхаь шера заданеш — 7 октябрьга, СССР Конституце хьалхара шу дизарга» кхача девизагIа яхье дахад.

Пачхьалкхенга 5860 тонн ялат, 1680 тонн кемсаш, 1450 тонн сомаш, 2130 тонн дулх, 4758 тонн шура, 647 тонн тха дохка дезаш йола пятилетка кхаь шера план 7-ча октябрьга кхоачашъергья. Кхаь шера планал совгIа дIалургья: 200 тонн кемсаш, 320 тонн сомаш, 60 тонн дулх, 470 тонн шура, 80 тонн тха.

Дулхи, шурен, тхан дIадалара 1979 шера оттабаьча боарамга кховчаргда.

Оаха декхар тIаэц дIалучча продукцех дикала лаккхехьарча категорех долаш пачхьалкхенга дохка: ялат, кемсаш, тха — 100 процент, дулх — 90, шура — 96 процент.

ТIайийна декхараш кхоачашделга Iалашдергдоа хеддаш йола мероприятеш оттаяй. Торонашна хьежжа ялатий культураш, хьалхарча аргIагIа гуралье дуа ялати хьаккIаш а йолаш, дукхагIа дIаерца цар хьувкъам дIахо лаккхбергба. ДукхагIа хулийтаргда фермашка хьайбаш, цу даьхе: доахни — 830 етт, планагIа 800 боагIача, жа — 37 эзарнега кхочаш, планагIа 36 эзар боагIача, цу даьхе дахаш дола жерч дукхагIа хулийтаргда 2000 жий — планагIа боагIача 18 эзар жийна меттел 15 эзар.

Дика чакхдоаккхаргда хьайбаш Iангара доахилга, цар продуктивность дIахо лаккхъелга. Iалашдаьд доакъар: йол — 3149 тонн, планагIа лаьрхIа хинначул шозза дукхагIа, силос — 7200 тонн, сенаж — 2796 тонн. Из хьалхарча шера кийчъяь хинначул дукха дукхагIа я. Вьашцара гранулаш кийчъяьй 4000 тонн, планагIа 3000 тонн йоагIача.

Iалашдаь доакъар кхом болаш дIадахийтара гранулаш брикеташ кийчъелга дикагIа тоадергда, дрожжаш, доакъарех детта амидо-карбамидин доакъош кийчделга вIашттIехьдоаккхаргда. Iилманех а хьалха латтача практикашех карагIдаьннарий ларда тIара ергайоаккхаргья хьайбаш леладара технологи, культура.

Къахьегама овсарле лаккхъергья 10 процент, 900 эзар сом дIана пайда боаккхаргба.

Боахама экономика чIоагIъяра дикагIа пайда эцарга лаьттаза техникаш. «ХIара кхайна — дикала знак!» яхача девизагIа яхь дIахо а яьш, лаккхъергья лаьттан цIарча балха культура, хьалхарча даьхе хий дехача лаьтташкара хьувкъам а дикайеш, минеральни органически удобренеех пайда эцаьга.

Диагностически средствай аккхйяхьарца тоадергда машинашта оборудованеех гIулакх деаьга. Цунна 4 процент лоьхдергда ремонтни средствай дIаухийтаьга, кхоьдергда 5 процент дизельни доатор. 7 процент лаккхъергья машинно-тракторни парка балха овсарле.

Толамий ларда а яхье действенность, кхаш а хьайбаш а леладерий говзал лаккхъелга Iомаергба 20 тракторист, дике чакхдоаккхаргда яхай а фермай а къахьегамхой дешар. Колхоза лукхача специалисташа лаккхъергья шоай квалификаци.

Яхье оаха бийкаб Шелковской района «Красный пахарь» яхачен Дагестанерча Хасав-Юртовски района Карла Маркса цIерагIчен колхозий къахьегамхой.

Декхараш колхозхой собране дийцаш тIаийцан да.

Ферма хьалхарча метте хургья

IуБрийнара балха сахьаташ даьннадале а шо-шоай метте бар цхьоалагIча ферма болхлой со цига кхаьчача хана — инвентаризаци е еша бухгалтере болхло а цунна хила еза комисси а боахамга хьажа йоласинаяр. ТIаккха боахам кIезига бац: дукхьал хьайбаш да 1445. царна Iунал дара эша помещенеш, оборудовани, механизмаш, кхы мел дар шо долаш.

Колхоза парткома секретара Ирбанев Юсапа вовзийт сона фуевмда.

— Ферма бригадир Бахарчиев Сейтсалам. Колхоза ветеран а къьнагIвола хьайбаш леладер а, — йоах со, бригадирга тха кулг а хьекха.

— «КъьнагIа-м» вац, хьайбешца болх бу дукха ха яле а, — бегашха вел Бахарчиев.

Цига вахалехье я вовзаш вар сона Сейтсалам. Вувмарах. Хезадар ферма коллектива гIуллакхаш а.

Со мичара ва хайначул тIехьагIа сейфа чура напка хьаяйшар бригадира. Са бIаре тIаэттар цхьан журнала беттарга тIарча дешашта: «Производственное хозрасчетное задание».

— Иззача боахама расчета тIа ю ферма, — йоах бригадира, аз из зийнилла а хайна, — бакъда задани ерригга а я тхога. — Тха дерригга боахам, шера чухь хьале лезар журнала тIа яьдаьд.

Хьале лезар. Из кIезига даш кховчашде эттача. ДIадахача шера пачхьалкхенна 640 тонн шура тIаяла езаш яр ферма коллектива ерригача колхоза боагIача 900 тоннах. Цу цифрошка а хьахьокх цхьоалагIча ферма коллективо колхоза хьайбай боахамах мел дакъа лоац. Сийлахь боккхача Октябра 60 шу дузача денга ферма хьайбаш леладераша шоай социалистически декхар кхоачашдарал совгIа 20 тонн гаргга шура ехкир Дьъленга шера пландаа совгIа. Декабрь бутт юкъехкаьчача хана из цифра 70 тоннал тIехъяьйнаяр.

ПланагIа боагIача боарамал 60 бежан дукхагIа да ферме хьайбаш а. IаьгIа шера чухь юкъера лаьрхIача 590 етт хила безача 615 етт ба хIанз. Iаьсий дара плана тIехкхоачашъяьй: шера 520 де доагIача цхьайтта бетта 548 Iаскар даьд ферме.

— Царна тIатоха деза декабрь бетта даь 53 Iасилг, — йоах бу колхоза керттерча зоотехника Аспаев Къоасума, — вешта аьлча, 97 процентал тIехдоал даьхка доахан. Цу тайпарча хьокхамашна курал е йиш йолаш дукха фермаш яц.

Ферма коллективацара хулкхагIйола доаркаш шо бутт, кхо бутт хьалагIа дени пятилетка кхоалагIча шера чотагIа болх беш я. Царех а цхьайтта бетта 3351 килограмм хIара Iаттагара шура яьккха Батаева Супиiат (плане — 1800 килограмм), 3522 килограмм яьккха Джабраилова Хьаниат, 3448 килограмм яьккха Бисиева Яха, 3288 килограмм яьккха къона доярка, комсомольский тхьамда Айдамирова Седа. Коллектива хьасара хетам цIи йоаккх ферме къьнагIа йолча доярка Бахаева Сакимата. Цо цхьайттайх бетта 3108 килограмм шура хIара Iаттагара. Сакимата цIи дIаязьяьй Сунженски района Доше книга тIа, Ленина цIерагIча колхоза сийлен Улга тIа. Иштта болх беш цIераш кхы а яха йиш я.

ДукхагIдолча даьхе иштта хьоахамаш даьхадале а шура яккхара ялаш кховчашьяц ферме. Цун бахьан дар со тIаккхача гIийртар аз хIана йисай хьалха дикагIа лоархIаш хинна коллектива шийна йилла задани кхоачаш ца ещ, цу тIа а къаьна, опыт йола болхлой болча ферме?

— Бахьанаш? — хетт бригадира са хаттара жоп луш. — Да, цхьадолча даьхе. — Царех керттердараш да цхаьдола шура лу доахан хувиа зийзалга, дукха доахан даьхна ца даьннага. ХIаьта тха бехк а ба. БоагIача тайпара къахьегаш вIаштIехьа ца баккхар, доакъарий теркам боагIача беса ца бар...

ДIахо хьахьокх тIехьарча хана даьхача хьайбеех йола данеш, хьайбашта луча доакъарий рацион. Къахьетта теркалдеш кхоаб детташ доала доахан. ХIара Iатта лу дени-буса: ча — 5 килограмм, силос — 15, сенаж — 10, концентраташ — 3 килограмм. Цул совгIа мамола бавда лу. ТIехьарча хана цахадаш из доаттабеш шиъ автомашинаш цхьа трактор я. Пол телаш доалаша — из тоьлаш. Из ерригга а йисаяд 450 тонн гаргга мара, хIаьта хIинзчул тIехьагIа Iенгара дика дезаш даьхна доахани керда даь зIамига Iаьсийн да Цоана йола хилча вIалла а кргьаш.

ТIехьарча хана ца сонаш болх беш я доакъар кийчдеш йола нормозанарниш. ЛаьрхIа тIахьожам оттабаьб рационагIа доагIаш дола дерригга доакъар хьайбашка дIакхачийтара.

Цунна пхьяна зелуш да наьха бехктокхам айбалар. Из гу, ткьоза доадам бозаш хете а, царна юкъерча гIуллакхех, заделаш, оалача дешех.

Ферма конторе хьачуера, шийн гIуллакха правлене яха бригадира бокъо еха, къьаьна доярка Умаханова Соедат. Сиха из я, делаъа да хиладеха цхьакхача безам болаш Бахарчиеве «нетаргда» яьначул тIехьагIа укхаза нийсвеннача колхоза парткома секретара Ирбанев Юсапа йоах:

— Сона йоагIаргья хьо, со водо хьона правлене.

Цо шийн машинаца дIайига доярка цу сахьте шиъ гIулакх а даьккха юлаера.

Е кхы цхьаькха масал.

— Пхиъ даьлча пепалар со тахан балла. — духа бригадира Бахарчиева. — Со хьаккхьачача кIал нийсвелар председатель Чилаев Шуайп — йоагIа хьа хийтар сона сайла хьалхагIа из ферме нийсвенна...

Цу зIамигача масалех а хоалу колхоза я ферма а кулгалахой, коллектива производственни хьокхамаш лаккхде гIертаю, уйла цу дешагахье йолаш хилар. Цунна дола тешеш сайта хийтар декабрь бетта шура йоаккхьелга лаккхдала доладалар а. 1-ча декабре 1604 килограмм яьккхад хиннача, 10-ча дийнахьа — 1926 килограмм яьккхаяр, 14-ча дийнахьа — кхи а 84 килограмм дукхагIа, 15-ча декабре — 2100 килограмм яьккхаяр.

КПСС Централни Комитетеи СССР Министрий Советеи «1977—78 шера хьайбаш толаме Iангара доахилга Iалашдара де дезарех» бола сонам арабаьнначул тIехьагIа лаьрхIа оттаьча планагIа йоаржабаьб колхоза партийни организаци боахама кулгалхошех хьайбаш леладераштa юкъера кхетама болх. Коллективе шерра яржай дукхагIа шура яккхарен цун дикал лаккхъяреи дукха йолаь социалистически яхь.

Тоаьнай болхлоше сагоIаш йола Ше уголок

Шеча уголока лоала йоал ферма столови. Делкъьайна цига кхача кийчбу уйзазо болхлошта.

Ферма коллектив довзаш я шийна хьалхашка латта декхараш. Цунна иштта йоаз шийна яхь лелаю шоллагIча ферма коллектива а. Бакъда, бригадира а доаркаша а дог тийша йоах: «Ферма хьалхарча метте хургья!».

Безам боагIа цунах теша.

Ер мутIараш ялаь пхьинайчул тIехьагIа ткоте кхьаьча доахах, хальа боахама планагIа 900 тонн йоагIача, 1043 тонн шура ехкай Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза коллективо пятилетка шоллагIча шера пачхьалкхенга. Цунах шо даькъа совгIаьр № 1 йолча ферма коллективо а яьккхай.

З. ДАУРБЕКОВ.

«Грозненский молочный» совхозе дIадаьннача шера цхьоалагIча декабре деха болх бе йоласийнай хьайбаш леладу керда комплекс. Цига кхоабаш а леладеш а хургда 1200 бежан, цу даькъе 400 беттаи бола етт а болаш. Комплекса къахьегама процессаш механизмашца болх беш хIанзарча кердача техникаца Iалашъяьй я.

Совхоза хьайбаш леладераша шерра социалистически яхь йоаржаяьй КПСС ЦК-ен СССР Министрий Советен «1977—78 шера хьайбаш толаме Iангара доахилга Iалашдара де дезарех» бола сонаш бизза кхоачашбаран пятилетка кхоалагIча шера хьайбай продуктивность лаккхъяран.

С. ХАКИЕВА сурт.

ИРАЗ ДАХЬА ЗАКОН

ХАЛКЪА ДЕПУТАТ

Вай ленинийн Коммунистически партех, советски халкъах доккхал деш Iоьмайир аз вай халкъа боахам дIахо 1978 шера дегIабара йолча плананца дувзаденна дола лоархIаме документаш дувцаш а тIаьхьаш а хиннача КПСС ЦК декабрьски 1977 ш. Пленумен СССР Лакхехьарча Совета бархIлагIча сессен материалаш. Сессе хиннаеце а уж лоархIаме документаш дувцача се а даккъенна аьнга хет сона.

Вай республика Лакхехьарча Совета депутат я со. Сайна хетар, дезаденнар дувцаш Лакхехьарча Совета, райсоветий, юрта Советий, иштта кхыча депутаташца дагадла безам ба са. «Халкъа депутат» яьнна ба кердача Конституце 14 корта. Боккъалдар аьлча аз а ва из халкъа депутат! Миллионаш болча советски кхалнаха юкъерча мугIарерча аз а дакъа лоиг паччахьалкхенна кулгалдара балха. МалагIча капиталистически паччахьалкхен хила йиш йолаш да из—мугIарерча кхалсаго паччахьалкхенна кулгалделга?

ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводе прессовщицалла болх беш я со. ХIанз 1979 шера март бетта чотах болх беш йолча аз пятилетка 3 шерей 9 беттех чакхъяккха дерхI. Торонаши хьалаш тхона массанена а заводе болх бераштa долаш да.

ХIанзара станокаши кхыйола оборудовани йолаш дика завод я тха яр. Се цу коллективе член хиларахи цунах дувца йиш йолаш хиларахи доккхал ду аз. Геттара дика болхлой дукха ба тха заводе. Масала, цехе меттел ерригача завода коллективо сий деши лоархIмин ба къахьегаме хьалхалаттараш КПСС обкома член слесаря-лекальщик Котиев Ахьмад, токарь Дзвриотов Муса, шлифовальщик Погоров Ахьмад, слесарий-сборщикий бригадир Берилло Любовь, токарий бригадир Евлоева Мадинат, наладчикаш Даурбеков Муса, Боголов Дауд, хьйна инженер Пугоев Ахьмад, кукха кхьмбараш.

Царех дукхагIа бараша яхье хьалхара моттигаш а лаьай, 1978 шера шоллагIчен йиъагIчен квартали чотах болх беш а ба. ХIаьта пятилетка 3 шера план 1977 шера ноябрь бетта кхоачашъяьй слесаря-инструментальщика У. Ш. Аушева, прессовщика М. Г. Аушева, механически цеха автоматчика Р. М. Гизатулина.

Цу хьинар долча нахах дувцарца хетта халкъа хержача тхона, депутаташта хьалхашка къахьегамхой вазарца, цар хьашташ кхоачашдарца дувзаденна доккхий декхараш латтьлга белгалдаккха безам ба са. Цудухьа советски сагаммоллагIа а цхьа хало тIакхаьлача, шиа хур-могар деш, цун оагIув хьал а лаьца дIаоттадекхарийла ва депутат.

ХIанз заводе вIашагIйоллаш я депутатски группа 19 депутат ва тха коллективе. Цар къестадергда болхой хьашташ кхоачашдара а иштта заводе цехий общественни организацешта новкъостал дара деш а. Тха яр саина йолча дукхача къамех латтача коллективе цхьаццанах кхоачамбоацараш доалаш мича хул. ХIаьта уж къестадара чIоагIа уйла тIайохийташ хила веза хIара депутат.

Цкъарчоа, царех цхьадараш дош доацар да аьнна хетадала а тарлу. Масала, шиа аларк лоадаллара раьза йоцаш со йолча латдкъа ера заводе болх беш йола цхьа кхалсаг. Хьалха ше цхьа болх беш йолаш декрайна хIама дуача а иштта балхара мукъа йолча а хана юкъ-юкъе къахьегарна дукхагIа ахча эцаш хиннад по. ХIанз укхазд вIашагIъеллаяр бригади. Цунна дувзаденна шиа алапи лохденнад аьнна лерташ яр из. Цеха начальникаца, иштта бригада членашца дагаьлча цун алапи лохдалар бахьдолта хайра сона. ТIаккха из раьза хургйолча тайпара къоастадир из дош, чIоагIа раьза хиннa из дIа а йоди. ХIаьта цу аннйетьа деиз цун къахьегама оасарле лакхлургхиларах, бригада членашца из безамтIа хургхиларах тийша я со. ХIаьта тIехьагIо техача цун балха мессер чIоагIа раьза волга а хайра [illegible].

Дукха да депутатий хе дезараш. Иштта хила а деза из. Наха херже ма-дий тхо, Доле, тхоай харжархоша дIадехараш шиа хаамахьа а боккъонца а кхоачашде декхарийла ва хIара депутат.

СССР Конституце 103 статья тIа аьнна: «Шиа балха тIа депутато хьалхе лелаю юкъарча паччахьалкхен хьаштаиша, теркалъю хоржама округе бахача наха ю запросаш, харжархой наказаш кхоачашделга вIаштIехьдоаккх».

Цунца дувзадента со хьа безам ба харжархой наказаш ма-хулла дикагIа тхоай кхоачашде дезилга. ТIаккха харжархой тхоашта раьза хургхиларах дог тийша я да тхо.

Л. ДАХКИЛЬГОВА,
Назрановски «Электроинструмент» завода прессовщица, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

Хабаровски алюминиеви конструкцей завод — иттлагIча пятилетке хьахиина предприяти я. Цун коллективо толаме кхоачашду Дальни Востокера ударни гIишлош дото бецерча металлаца Iалашъяра декхараш. ДIадахача шера кердача гIишлошка кхьчай 265 тонн соттаь профиль йолеп 19,7 эзар квадратни метр венашта лаьрхIан панелаш. Планал совгIа мехьал яьккхий 62 эзар сома продукци.

Шенашта тIаехка панелаш чча кердача ливе арахийцай эттара хьалхара продукци. Цига толаме болх беш я коммуниста Владимир Константиновича Семенова бригада.

Завод дIахо хьалъеш латт. Цун ерргиа цехашц участкашц болх бе йолаелча хIара шера 17 эзар тонн конструкцеш арахецаш хургья из.

СУРТА ТIА: цIенашта тIаехка панелаш хьеш йолча кердача ливе продукци.

А. ГАЛУШКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАИМ ТВОРЧЕСКИ НАЬКЪАГIА

КПСС XXV-ча съезда белгалдаьккхад, «ИттлагIча пятилетка керттера декхар общественни производство боарамагIен масе оагIорахьарен дегIайоллайра а цун эффективность лаккъяра а, Iилма - техническа прогресс сихъяра, къахьегама оасарле лаккъяра, халкъа боахама ерригача звеньяшка балха дикал ма-могга тоаяра лараа тIа халкъа вахара материальни культурни боарам айбара тIаберзабе» Коммунистически парте никъ деррагIа чакхбахарах латташ хилар».

Из декхар кхоачашдара боккхача лоархIаме да, йолаш йолча мощностех пайда эцари эффективность лакхъяр, геолого-технически мероприятей комплекс чакхъяккхар, тIоанашкара давлени лаккъяра тIадерзадаь баьхаш дикагIа чакхдахар, мехкдаьтта доалла моттигаш пайда эца кийчъяра эффективнегIа йолх методаш шерра чакхъяккхар.

Цунца дувзадена мехкдаьтта дукхагIа лахара тIаерзаянь дукха мероприятеш чакхйоак «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. ХIаьта коллективага цар йиш хилийтай иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера задонеш толаме кхоачашде. Мехкдаьтта лакхара план 1976 шера 108,7 процент кхоачашъяьй, 1977 шера — 105,5 процент. Шин шера планал совгIа 29130 тонн мехкдаьтта денна Даьхена. Къахьегама оасарле лаьтъеннай.

Дьнача толамий лард — Сийлахь - боккхача Октябра сийна кердача хилача йьожа социалистически ахь. Яхье лакъа лоин управлене ерригача производственни подразделенейн отделийк коллективаша. Цунца цхьана кхоачашъю керттеоз ленински принципаш — доаха толамаш шерра дIадоаийтар, вIашн иийстар, дIадо дукхагIа лахар. Яхья итогаш 100-балльни системагIа хIара бетта-бетта ю. вIаргагургйолча моттиге хьалтох. Яхьа лелама хьакъехьа хIара итт ли массера доал оперативни совещанешка чоам бе цехийн службайн кулгалхоша. Цудухьа дикка айденнад мехкдаьтта дукхагIа даха йиш хулийтаргйола кхоачамаш лахара оагIорахьара болхлойн НТР-йн творческа хьинар.

«Малгобекнефть» НГДУ ерригача мехкдаьтта тIоанаш керттерча даькъе лакъаш доагIа, сиххдаь хий чуухийташ хьалъолаш латт скважинаш, тIа-тIа кIезигагIа да доаха мехкдаьтта. Мехкдаьтта запасаш хила йоагIаеа боарамe алсамъдолаш йоацача цу хьалашка керттерлар — тIоэнашкара мехкдаьтта кIезиг ца далийтарах нийсача боараме датарах экономически гIойленагIа дола наькъаш лахар. Из декхар кхоачашдеш йола НГДУ коллектив даим производства кхоачамаш лохаш я. ТIоанашкара мехкдаьтта сихагIен дукхагIен дахара тIаерзаь мероприятеш чакхйоаккхаш я. Толаме чакхйоах керда техникен технологи, производствана автоматизаци механизаци ю. Мехкдаьтта дахара технологин пайданагIа йола методаш хаддаяза тоаю, скважинаша хаддаяза болх белгеи мехкдаьтта дукхагIа гулдаргеи, продукци кийчъелга а дIакхухьйийтилга а Iалашду.

НГДУ коллективо керттерча декхарех ца! да болх беш йолча скважинех пайда дикагIа эцар. Цу даькъе керттера моттиг хIалоац мехкдаьтта даьгIдаьча скважиний болх тоабаро.

Цу гIулакха чIоагIен творчески къахьегарах тха вIаштIехьаьннад скважиний фонд укх тIехьарча 3—4 шера цхьан боараме лоаттае. КIоаргалешкара мехкдаьтта насосаша тьалтуэзара 1977 шера, цул хьалхагIа дIаяхача шерашка а саина, тоьал дукха геолого-технически мероприятеш чакхъяьтай. Из бахьан долаш МагIалбикера мехкдаьттахой вIаштIехьаьннад мехкдаьтта дукха кIезиг ца далийта. Геолого - технически мероприятеш чакхъяхарах дукхагIа доахача мехкдаьтто йоаца дакъа шерра-шера доккхагIа хул. Масала, нагахьа саина 1974 шера 8 процент хиннадале, 1977 шера 15,2 процент да.

Чакхйоахача [illegible] та юкъе эттара пайданегIа да, промышленни предприятешкара арауха хий тIоаний контурашка чуахийтар. ПАВ юкъе а йолаш тIоанашка хий чухийтарах 1975 — 1977 шерашка дукхагIа даьхад мехкдаьтта, ПАВ йоацаш 1974 шера даьккхачул, хий дикка кIезигагIа чухийтадале а.

«СевКавНИПИнефть» яхача институто еннача рекомендацегIа, асфальт-кIув саина йолча ца эшача хIамаех забой растворителашца — бутилбензольни фракцеа (ББФ) цIенъяра бахаш дIадоладаьа 1977 шера. ХIанзле а цига кийтьаьй 5 скважина. Цудухьа хIанз 2-за совгIа мехкдаьтта дукхагIа тела яьннай шин скважина.

Мехкдаьтта дукхагIа дахара чIоагIа пайдана да скважиний балха режим тоаяр. 1974 — 1977 шерашка геолого - технически мероприятеш чакхъяхар бахьан долеш дукхагIа даьккхича ерригача мехкдаьттах 3 процентагара 9 процентага кхачализ дар скважиний балха режим тоаярен. мехкдаьтта дукхагIа лахара йолча скважиний торонех биzза пайда эцарен чотах даьккхад.

Мехкдаьттен газ дукхагIа дахара тIаерзаьйча мероприятешка керттера моттиг дIалоац скважинашта хьатта кIал еча капитальни текущи ремонто. НГДУ чакьетта уйла тIайохийт сайна латтача скважиний балха. Капитальни ремонташ еча кхаь бригадо 1977 шера 18 скважина а цу даькъе вIалла болх ца беш латта 4 скважина а боккъонца тоаьй, хIаьта из бахьан долаш кхы тIа а 9,7 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад.

Латта кIал текущи ремонт еш 5 бригада я. 1977 шера 1659 ремонт дьй цар (юкъера дагIа хIача шера хIара скважинана 3-за ремонт ю).

Мехкдаьтта дукхагIа дахара хIанзала кхаргIаьннараш тхона кхоачамбе йиш йолаш дац. Цудухьа Iилма-тохама институтий Iилмахоша цхьана НГДУ специалисташа, производства новатораша кьаьнйллача тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа дахара хадавза керда, пайданегIа йола способаш лех.

Лакъаш латтача тIоанашкара мехкдаьтта дукхагIа дахара чIоагIа перспективни метод я горизонтально - разветвлении скважинашца дIахо цу тIоанашта обработка яр. Малгобекски структура XII — XIII пайдан тIа цу тайпара скважина якха ларх! 1979 шера. ТIехьа-тIайоагIача хана цу мероприятеша йиш хулийтаргья хьалдоагIа мехкдаьтта кIезигагIа даьгIдалийта ца Iеш, цхьадолча тIоанашкара дукхагIа даха а.

Мехкдаьтта даккхарен кIезигагIа даьгIдалийтарен даькъера тха толамаш коллектива гIулакхашта юкъе дукха керда, толашагIа дола хIамаш юкъеккхаьна. мехкдаьтта дукхагIа дахара гIо лечен паччахьалкхенна боккха пайда бечен Iилманен техникенен кхаргIаьннараш майрра чакхдоахача болхлошеи НТР-ашеи, новаторашеи а производстве хьалхалаттарашеи а турпале къахьегар бахьан долаш даьхад.

ДIахо кхталонаш ехара лард я оала даьха толамаш. Цудухьа «Малгобекнефть» НГДУ коллектив иттлагIа пятилетка — дикален эффективностен пятилетка толаме чакхъяккха лаьрхIа я.

М. МАРЗИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ производственно - технически отдела начальник.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча

Совета массазарча комиссешка

ТОАБЕ ШОАЙ ЛОIАМЕРЧА ХАЛКЪА ДРУЖИНАЙ БОЛХ

ДегIаена социалистически общество хьахиннача доккхий экономически социальни хувцамаш хиннача хьалашка общественна хьалхашка сакхетами, боккха бехктокхамя болаш, дисциплинеи организованности йолаш, социалистически правопорядоки законности ма-хулла чIоагIъеш хIара граждани хьалхенара декхар боккхача лоархIаме да аьнна шиа лоIамерча халкъа дружинай примерни положене тIа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета законодательни предположеней комиссе дийцир шиа лоIамеча халкъа дружинай республикански штаба кулгалдара, республика районашкарча, городашкарча дружинай болх тоабара дош. Халкъа депутатий Советашен цар исполнительни комитеташен шоай лоIамеча халкъа дружиний гIулакхаш тоадара хоадам болла болх баьлга, цар балха тIа эшарий дукхагIа йоаххо елга, материально-технически хьашташ тоаделга, правопорядка опорни пункташ хьаелга вIаштIехьдаккхара эшараш делга белгалдаьккхар комиссе.

Производстве хьалхе лелараш, коммунисташ, комсомольцаш юкъе а увзаш, чIоагIъньй дукхе цах батача моттигашкара шоай лоIамера халкъа дружинаш. Опорни пункташна бувзам а лелабеш социалистически общежите боккъонаш телхарча тира къовсам лоаттабу. общественни порядок лораеча балха дIаза дакъа доги дукхача халкъа дружинаша.

Цар болх вIаштIехьбаккхара районийн городскойн штабашта новкъостал ду, хьажа а хьежа штаба болх шиа заседанешка бийцаб шиа лоIамеча халкъа дружиний республикански штабо. Иштта де дезараш дар бахьан долаш дикка шоай болх тоабий Заводской, Ленински, Сунженски, Наурски районий дружиниша.

Цхьабакъда, дукхача халкъа дружиний балха боарами эффективности хIанзарча дана дIадехарашна ма яххара яц. Лажуостe дакъа доаиаш бец ахаш гарта дружинникаш. Эсала бола бу Урус-Мартановски, Назрановски, Нажай-Юртовски, Шелковской кхыча районашкарча халкъа дружинаша. Урамашка, кхыйолча моттигашка общественни порядок лорабара, корта бохабу малараш мелара, хулиганствана, социалистически рузкъа лечкъадара, кхийна боацарашка дуламаш ца дайтара къовсам лоаттабеча, бахача наха юкъе правови пропаганда еча лерттIа пайда эцац халкъа дружиней торонех.

Дружиний болхи вIашн цхьана леладу гIулакхиин организацешка тоацц, правопорядка опорни пункташца, профилактикани йолча советашца, новкъостий судашца хила безача бесса бувзам лоаттабац дукхача халкъа дружиний штабашa.

КIезига хилац халкъа дружинаш вIашагIйохкача хана уж хьаяра положенец телхаеш моттигаш. Болхлой собранешка е езача метте кулгалхой прикзех хьеш а нийслу уж («Электроприбор» завод, «Октябрьнефть» НГДУ, кхычахьа).

Халкъа дружинашца хIара деннара бузаш лоттаборан балха тIа гIо-новкъостал дарам, иштта боккъонаш телхаерашца лоаттабеча къовсама формаши методаши царна Iомаяра даькъе цIенашта кхоачамбоацараш да Грозненски, Ачхой-Мартановски, Старопромысловски районий чурча гIулакхий органий балха тIа. Из бахьан долаш дукхьаа улицашка патрулированеи яр мара хIема деш яц цхьайола халкъа дружинаш. Цкъаза патруле дакъа лоацаш хилац маршруташкарча дружиней балха кулгалдеш участкови инспектораша. Иштта дружинникашта правови кхетам балара кIезига гIо-новкъостал ду юстице, судий, прокуратура органаша.

Халкъа дружиний хIара деннара болх дерттIа тоабара, цар дикагIйола опыт дIа-юкъ йоржаяра, - удостоверенеш цхьайха тIа ехача знакашцеи уж Iалашбара цоагIIача тайпара вIий де дезараш деш яц республикански штаб.

Халкъа депутатий исполкомаша, штабаша правови органаша боагIIача бесса шоай лоIамеча халкъа дружиний балха тIехьожам ца лоаттабирах, дружинашка дерттIа организаторски болх ца барах, царна доал деш йолча предприятей, учрежденей, органий кулгалхошкара партен правительства социализм кхолчашделга доагIIача тайпара хьа не лехарах хьахиннад уж белгалдаьккха кхоачамбоацараш.

Штабаш халкъа депутатий исполкомаштех шоай лоIамеча халкъа дружинашта кулгалдара балхара лолаш дола кхоачамбоацараш дIалоахилга, гражданий боккъонаш законий лола хьаштани лорадарах дола цар дакъа лакхдара дукхагIа гIо-новкъостал делга, общественни порядок кулийтилга, боккъонаш телхаерашца къовсам лоаттабелга хьадейаш ба законодательни предложеней комиссе тIаайца социм. Иштта, улицашка, майдашка, кхыйолча общественни моттигашка хила езача тайпара порядок хиайтара, хулиганство, корта бохабу маларaш тIехдаьха ца мелийтара, кхыйола общественна духьалара хIамаш цIендань дIадахара, социалистически рузкъа лечкъадарца а кхийна боацарашца бокъонаш телхарца а дикагIа къовсам лоаттабара, иштта эуламаш дераша къастъкъаста кхетама болх бара, бахача наха юкъе правови пропаганда яра балхах дукхагIа пайда эцара халкъа дружиний тIаберзабелга хьадех цо. Цул совгIа, шоай лоIамеча халкъа дружиних болла пайда лакхбелари дисциплини чIоагIъярeи, иштта дружинникаша беча правови кхетама балха тIе новкъостал дарах тIаберзабаь халкъа дружиннаша чурча гIулакхий органаша чIоагIа бувзам оттабелга, кхыдараш могадду сонамо.

Халкъа дружинникашта удостоверенеш цхьаха тIа еха знакаши дIаяхарга де цезар делта тIадаллад республикански штаба. Правопорядок лоравча общественностага дукхагIа дакъа лоацийтара дукхагIа уйла тIа а йохийташ шоай лоIамеча халкъа дружиний балхаш, царна советски органаша кулгалдара практикахи дукхагIа а ди[illegible]

УКРАИНСКИ ССР. Маьлха радиаце чотагIа шелаз хьаеш йолча промышленни установка керттера образец хьаяьй Киеве. Из керда хIама лаьрхIа я Ашхабадерча ялх цуIоча дукха этажаш йолча цIеношка централизовани шелал лоаттаяра. Гелиохолодильни абсорбциони агрегат хьаяьй Украински ССР Iилмай Академе технически теплофизика Киевски институтех Туркменски ССР Iилмай Академе физико - технически институтех Iилманхоша цхьана. Массехк шу да Туркмене столице цу тайпара дукха йоккха мощность йоаца установка болх беш йола. Цо торо хулийт шелалца алкха цхьа цIа Iалашде. Нагахьа саина фегара температура 45 градус яле, квартирашка 25 градус гаргга хул.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): УССР АН технически теплофизика Института тепломассообмена сектора Iилман кулгалхо Олег Александрович Кремнев, института опытни конструкторско - технологически бюро теплохладоснабжене, технически отдела заведующи технически Iилмай кандидат Эрик Рувимович Гросман, института опытни конструкторско - технологически бюро начальник, технически Iилмай кандидат Виктор Яковлевич Журавленко гелиохолодильни абсорбциони промышленни установка керттерча образеца макета юхе.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

Пятилетка хьалхалаттараш

ДИКАГIБАРИЙ ЦIЕРАШ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна лаьнача яхье республике эттара дикагIа толамаш даьхарех йола цхьа коллектив я Назранерча «Электроинструмент» завода яр. Каст-каста хозар вайна из ахь эттача хана цу коллективо доахачи толамех дувцаш. Сийлен ца наькъаяхар из дезача юбилейна хиннал хьалха кхоачашдир ше тIаийца декхараш.

— Сийлахь-боккхача Октябра сийна дIайолаяь ахь кхы лаьгI ца йолийташ дIахо чьош бар тха болхлой, — аьлар завода парткома секретаро Местоев Хьасана. ХIаьта цхьаккхаболча болхлоша деза ди тIа кхочаш чакхъяьккхар пятилетка кхаь шера задани а. Цар болх бу пятилетка диьлагIча шера чотах.

Царех а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат литейно-прессови цеха прессовщица, «Знак почета» орден йола Дахкильгова Лема, цу цеха прессовщик Аушев Мальмад-Гири, механически цеха автоматчик къона коммунист Гизатулин Рафик, инструментальни цеха инструментальщик коммунист Аушев Урусхан, цу цеха токарь Евлоев Сайт-Махьмад, кхьмбараш. Царел дукха тIехьабисац инструментальни цеха лекальщик «Знак почета» яха орден йола гIорваьнна воавзаш вола Котиев Ахьмад, цу цеха шлифовальщик, рационализатор Шадиев Осман, кхьмбараш. Цар тIаьха болх бу 1978 шера тIехьарча квартала чотах.

— ДIахаха шу цхьа шиа тайпара дера тхона, берригача советски наха а, саина, — аьлар Шадиев Османа. — Дог гIоздаьккхача событех диза хера из. Сийлахь-боккхача Октябра сийне эттача къахьегама вахте оаха тIехь-тIехьа кхы а лакхдаь декхараш тIаийлора. уж толамца кхоачашдара ерригa тхоай гороваш оарцагIйоахар. Иштгача хьаде аз тIаийцар иттлагIа пятилетка кхаь шерен ах шерен план кхоачашъяра декхар. Из толамца кхоачашдир.

— Османа саина уйлаш я, оо саина доккхий декхараш тIаийцад аз. кавал дикка хьалхагIа кхоачашъергья иттлагIа пятилетка, — йоаккх завкома председатела заместитела Богатырева Золотхана.

Иштта къахьет Назранерча «Электроинструмент» завода болхлоша.

[illegible]

ДОККХАЛ ДЕ ЙИШ Я СОГА

Инцаургйоаца событеш хилар Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизача юбилейни шера вай мехка. Царех керттера яр я керда Конституци тIаэцар. Дувен тIа цхьаккха паччахьалкхе яц вай мехка саина Конституце къахьегача сага сий деш, цун хьал-торо товяра йоакхо еш. Цудухьа аз дог тIара баркал ах Коммунистически партена, советски правительствана. Аз доккхал ду се социалистически мехка яхаш хиларах, советски общества юкъейоагIаш хиларах.

ДIадаха шу дикача хьоккхамашца белгалдаьккхар духьа ерригa торонаш оарцагIъяьха, низ ца кхоабеш къахьийгар тха хьайбеш лелалераша. Хьийга къа доввзар. Халкъбоахама план 1250 тонн йолаш, паччахьалкхенга йоккха карагIдаьдар дукха хIама ца эцаш 1500 тонн шура.

Кхоъ шурий ферма а тха боахаме. Царна юкъе шера итогех яхье хьалхара моттиг тха ферма коллективо яьккхар. Цунах аз тамаш йиш. ХIана аьлча, дикача дезале саина барт, безам ба тха коллективна юкъе, цул совгIа къахьегама тIерв, шоайла новкъостал ца кийча ба нах. Хьайбаш лелалерашта юкъера барт чIоагIбара, балха хьалаш дикагIа вIаштIехьдахара эша дукха мероприятеш чакхйоах ферма къонача кулгалхочо коммуниста Расуханов Руслана, специалисташа.

Цул совгIа дукха ба ферме шоай балха говзал дика Iомаяь, из бахьан долаш лакха хьоккхамаш гойташ нах. Уж ба, эттара хьалха, дояркаш: коммунист Умарова Валентина, КПСС Шалински райкома бюро член Тупчиева Яхийта, Хизриева Зулай, бежа Iу Гапаев Муса, Iаьсий лелалер Бердуиева Бушу, кхьмбараш. Шера план 1750 килограмм йолаш цар яьккхай 2750 килограммагара 3850 килограммага кхоачаш шура.

Са дега къаьстта боккха тоам беш ба Тупчиевас баьккха толам. ХIана аьлча, аз Iомайир из доавзанта хьажа а Iунал де а. Бахьдар аьлза тха ферме болх беча къонача дояркаех ахаш хIана бац аьна са «учеиикашь» хиина ба. Из бахьан долаш цар толамаша къаьстта гIадъю со.

Ферме аз болх бу 30 шу гаргга хиъ я. Укхаза йоагIача хена доярка балхах башха хIама хоаш яцар. ДукхагIа шура дургйолаш довчанна малагIа Iунал де деза хьахьоккхаш со а Iомайир цу хана йоккха опыт йолча дояркаша.

Ерригача коллективо оасаре къахьегаро йиш хилийтар тха ферма паччахьалкхенга шура йохкара шера план 1 октябре кхоачашъе.

З. ШАХИДОВА,
Шалински района «Дикалкъ» совхоза доярка, Ленина, къахьегама Цlеча Байракъа ордений кавалер.

КПСС—КУЛГАЛДУИ ЛОСТАМ ТЕЛЕИ СОВЕТСКИ ОБЩЕСТВА НИЗ

Чаккхоалаш латт 1977 шу. Укх шерарча дерригача вахаро, ерригача событешца, къаьстта Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистическа революце 60 шу дизар дезаро. СССР керда Конституци дерригача халкъо юацарой тIаэцарой кердача низаца хьахьеккхар болхлой класс, колхозни ахархой, халкъа интеллигенци Коммунистически партена — вай общественни строя кулгалдечен лостам телачен низа — гонахьа шено йоапаш кхотаенна хилар.

Шоашта карагI мел дувла хIамаш, шоай ерригa котало наш партеца юэз советски наха. Халкъах дIакъастаргйоацаш ма чий парти. Цун мугIарашка — болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце дикагIа бола викалаш. Къахьегамхой боарам боацаш чIоагIа тешам бейна а из.

Советски общество коммунизмага бодача наькъагIа толаме дIакхьалхашкалхьа ахара низ бола фактор — В. И. Ленина хьийтхача тайпара, «Кердача стройна лостам телеи из вIаштIехьъяхеи, ерригача къахьегамхой хьехархо, кулгалхо, бьччаь хила езаш йолча Коммунистически парте гIулакхаш.

Шиа маIанга дахача болхлой класса партя йолаш а йиса, дегIаенача социализма хьалашка дерригача халкъа авангарда а хиина дIаеттай КПСС, кхьча дешашца аьлча 16 миллион соагIа член волаш йолча КПСС социальни база а тахан дерригa вай советски халкъ.

Вай общества кулгалдуя лостам телеи низ хилара дакъа деннад КПСС-а Октябрьски революци котьялаpo, Советий Мехка дерригача кхоаьткъа шера исторе. Из дакъа къаьгга хьаьхьечхад СССР Конституце тIа. «Советски общества кулгалдуи лостам телеи низ ба, цун политически система, ерригача паччахьалкхени общественни организацей дог да Советски Союза Коммунистически парти. Халкъа духьа язаш халкъа гIулакх деши я КПСС».

Партех, белгалдаьккхаш В. И. Ленина, «вайна гу вай замаи тьаькъал, сий, эхь-эздель».

СССР Конституце тIа белгалдоаккх, марксистско-ленински хьехамца кийчъенна йолча Коммунистически парте общество дегIаухаргйола генеральни перспектива белгалъеш, СССР чурчен арахьарчен политики никъ белгалбеш хилар, советски халкъо хIама хьакхоллаш беча сийлахь - боккхача балха кулгалдеш, коммунизм котъяккхар духьа советски халкъо лоттабу къовсам плане боарамагIа, Iалман дарах тIа нийсбеш делабеш хилар.

Вай паччахьалкхенси общественни парте кулгалдара дакъа Конституце тIа чIоагIдаьлар хилаш, «Коммунизмага бодача наькъа тIара историческа мула яхача Л. И. Брежнева статья тIа белгалдоаккхаш ма-хиллара, цхьаккха тайпа совленаш партега хила еза яхилга вIалла а дац из. Кхыча бесса, оо бокхагIбола бехктокхам тIа божабу чунна, хIана аьлча лостам телаш дола шийтара дакъа КПСС-о кхоачашду Iаьдала низаца а ца деш, вала юкъе шиа йоккха политически авторитети идейни влиянии хилар бахьан долаш. Шоай гIулакхаш СССР Конституце доаюцел ара ца йоалаш леладу ерригача партийни организацеша.

XXV-ча съезде парте кийча а ю, хIанз лераагIа чакхйоах Iилман ларда тIа бакъяаь хьоттаь, эттара чIоагIагIа лерхIар халкъа вахара материальни культурни боарам хадданза лакхбелга а долаш дола йIаьххача хана, керттера лерхIараш кхоачашдара тIаерзаяь экономически стратеги.

Производство массе оагIорахьарен боарамагIен дегIаидувлар, цун эффективность лакхъяр, балха дикал ма-могга тоаяр, къахьегама оасарле сихха лакхъяр — иштта ба вай Даьхен низ дIахо чIоагIбара, советски нахи тIа-тIа дукхагIа эшаш хулача материальнии духовнии хIаманашца дIахо биззагIа кхоачам бара алхха эттара нийсагIа бола никъ.

Кхоллаташ ду халкъа хьинар коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъарча цхьан хьерсам чу а лестадеш, шийгара кулгалдара дакъа юкъарчал доацаш партийни организацешка гIолла саина, иштта халкъа революционни творчество хьаьнча паччахьалкхен органийи общественни массови организацейн шерраче дика вIаштIехьъяьннячен системага гIолла а кхоачашду. Цу системага гIолла хIара денно нахаца ювзаенна а Коммунистически парти, кулгалду цо царна. Цунна юкъейоагIа Советаш, профсоюзаш, комсомол, кхыйола массови организацеш.

Паччахьалкхен строительства даькъе Коммунистически парте къаьстта уйла тIайохийт Советашта. Цар чакхдоахача массе тайпарча гIулакхех йоала дегIаенача социалистически обществан, дерригача халкъа юкъарча Советски паччахьалкхен реальни демократизм.

Паччахьалкхен гIулакхашка къахьегамхоша шерра дакъа лоацаш хилар къаьгга хьахьокхаш дар дукха да йоацаш моттигерча Советашка хиина

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхочушъеш

КЕРДАЧА КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШКА

ЧІоагІа раьза хиннеи шоай Даьхенах доккхал деши тІеийцар тха коллективо КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета VIII-ча сессех соцам.

Белгала доккхий да питилетка шоллагІча шера лаьха мулаш, ахь а доккхагІа да 1978 шера вай дакъа кхалхаше отгадаь деххараш. Тха коллективе, беррагача мехка а саяна, юващи я декабрьски Пленумех VIII-ча сессех материалаш, ше бакча балха анализ ю, иттлагІча пятилетка кхоалагІча шера деххараш уттаду. Къахьегама дикача толамашца белгалдаьккхар назрановски машинашъерий коллективо юбилейни шу, керда Советски Конституци тІеийцна шу.

ИттлагІча пятилетка шоллагІча шера план хаьал хьалха кхоачашъяьй. Завода коллективо рапорт делар шин шера продукцена реализаци яра план 15 декабре кхоачашъярах, 1977 шера план а 19 декабре кхоачашйир. ИттлагІча пятилетка шин шера завода коллективо хьа а яьй, мьыхала а яьккхай пятилетка контрольни цифрашка лаьрхІачул цхьа миллион соагІча сома мьыха продукци. Укх тІеххьарча воахІ шера шоаза лакхъяьй производства объем. Цу тІа а, болх беш барашнах дуккагІа ца хулийташ, алхха къахьегама овсарле лаккхьара чотах віаштІехьдаьккхад из. Иштта кхоачашдеш да кхы мел доли техникоэкономически хьоккамаш а. Завода проектни низ 45 процентал тІехбьаьккхаб. Къаьстта лоархІаме да заводской коллективо дІадахача шера цхьаккха хІамиг лоарзагІа ца довлийташ номенклатура хувцир. Тхоай къаьнара ши машин (ИЭ-1003, ИЭ-1020) производствера хьа а яьккха, производствана юкъейихьай оаха керда йиь машин (СО—106, СО—107, СО—5А, СО—12А). ХІинз заводо арахоц ерригача Союзе хецачох 20 процент соагІа механизированни электроинструмент хийца ца Іаш, строительно-отделочни машинаш а. Оаха арахец тхов тІара хий дІадоаха машинаш, тхов бокъабу машинаш, басар хьокха агрегаташ, сваебойни установкаш, гІишлонхой къахьегама овсарле лаккхье, цар къахьегам аттача баккха лаьрхІа кхыйола машинаш.

Дукха хІама даьд завода болхлой къахьегама хьалаши бытя тоаяра. Завода керттера корпус йІоахьаьй, хоза кийчъяьй, чухьа паргІата, сийрда я. Завода коа массе нетте дІасегІа гаьнаш а, зихаш дегІа, сага сапаргІата доаккхаши шийна хозагІа хетача тайпара салаІа йиш йолаши я ухказа: Іийне е спортивни майдан тІа, беседка чу е беша, хьалхацка латташ шахматни доска я долаш, фонтана юххерча гІанда тІа.

Тха чуІе моттигаш во яц. Дукха хІамаш ду оаха тхоай низаца: цІенош хьалду, салоІа моттигаш кийчъю. Масала, оаха хьалъяьй шоаткъе итт моттиг йола профилактори, доамашкара салоІа зона. ХІаьта укх шера тхоай низаца хьалъяьй оаха берий музыкальни школа, берий консультаци, сберкасса. Уж гІирсаш тІеххьарча дикача проектагІа хьалдаьд ала йиш яц. ХІаьта а цу даьхьера керттера деххар оаха кхоачашдаьд. ХІана тха берашка, «ВорхІ лоам тІехьаппа» аха а не дезаш дешаш, искусство Іомаве йиш я, дІаьта цар дай бер мархІа е дедла таьнна лор вонча ахе на безаш мукъабьыниб. Кхы дІахо а цу лостамагІа бергба оаха болх.

Коллективо ший балха деххараш дизза кхоачашдалеш хиларах шоай хьи-хьаьнехьа премеш яйо ерригача участкашен цехашен. Укх тІеххьарча шерашка цхьаь цаІ квартал дІахьаиц коллективо преми ца яцаш.

Уж дерригача хІамаш цхьана вІашагІтехача, цар нийсдаь хургдолаш да заводе вах ца тоьаш моттиг ца хилар. Болхлой низ кхоачамболаш ба тха. Дукхача къамех латта бент тайпа коллектив вІашагІкхийтай заводе.

Къоасталанза дика дешаш дукха да тха. Царех дукха дараш тхона доазаш а кхоачашдара оаха болх беш а да. Цхьадараш болх беча юкъагІа хьегучалуш. Уж а иштта къоастале дезаргда. Масела, завод хьалъяь укх шера 15 шу дузалшехьа а, коллектива образоване боарам хІанз а лоха ба. 230 инженерно-технически болхлошоха гІулакхерча сагаха лакхера образовани йолаш 40 саги юкъера специальни образовани йолаш 70 саги мара вац. Кхьметтел цу специалисташта юкъе а агрономаш, зоотехникаш, ветеранараш ба. 45 мастерах лакхера образовани йолаш 2 саги юкъера технически образовани йолаш 9 саги мара вац. вожаш практикаш ба. Дукхача болхлой, къаьстта а юрташкара ухарий, юкъьанцара образовани мара яц. Заводе болх беш заочни школа я. Сайрийнара школа а к районе. Дукха барашк институташкен техникумашкен заочно деша багІа. Цуш кхоачам бац. Сайрийнаря школе деша а ваха, кІиранна шкъа мара деша дІа а ца водаш леларах деш ар хургдац, хІана дьлча оаха шин сменагІа бу болх, хІаьта школо — массаза а цхьан сменагІа. Ваттови школа йиллараж дола доц оаха уттаду дукха ха я, хІаьта а къоасталаь доалаш дац из. Дукха ха я оаха иштта юкъера школаш йистеяьха вайнаьха катирхой машиностроительни профиль йолча институташка деша хьежабзарах дола дош уттаду а. Халахете а, завод болх бе йолаелза хенз 2 специалист мара вайтавац тхона вай республика Министрий Совето. ХІаьта министерства хьахьожабаь хьибаьтка специалисташ тхо долча совцаш бац.

Цхьацхьа дош. Къахьегама кхоачамаш балха тоаенна а иц заводе. Балха хьабаьн тІехьабуе вах, балха хьа ца боагІаш а Іа, кхыдола мегаргдоаца хІамаш лелаьу. Цуш балхамаш дукха а да. Уж да городе хаи-ханнахьа лелаш автобусаш не хилар, юрташка ха елача автобусий маршруташ каст-кастта ца хьыагІъедар. Тхонара цхьабола болхлой шарача захах юхедиса во гІулаккхаш доаккхаш хилар. Масала, хьалха шина ве дІагІа Іеш е гаьнара гаргара саг кхелхача ходаме бече прогулаш ю. Оаха шаккха а ниц ца долийташ къахьегам дола дош да ца. Цхьабакъа пуна хуваш хІема дац ала йиш йолаш дац. ХІаьта а цу тайпара моттигаш нийсду. Город тоаярах, хозъярах, Назране бахача наьха вахарен салаІаран уналшцена хьал віштІехьдаьккхарах дола дош, уж дерригал дешаш дІадо йодача хана тха къоастале деза ргдолаш да.

1978 шера производства объем 10 процент йоккхагІа хилийта езаргья тха, болх беш йола моттигаш кхы шер на в еш. Дикка дуккагІа арахеца езаргья строительно-отделочни машинаш. Завода специалисташа керттера уйла тІаехийта еза хІинзалча тха хиннарел дукха а товлакхетІ а йолча цу машений хІаьзара прогрессивни технологи юкъеяхьара. Ерригача коллективо уйла тІаерзае еза арахецача продукце дикал лаккхьар дукхь лоаттабеча къовсама. Завода коллективо, ший торонаш йиста а йиста, 1978 шера встречни план тІаийцай, цунга хьежжа пятилетка кхаь шера контрольни цифраш 1978 шера 7 ноябрь хьатІаотташ кхоачашъергья. ЛакхагІа отталаьа вож техникоэкономически хьокхамаш а.

ГІ. Адриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача назрановски завода къахьегамхоша, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумех СССР Лакхехьарча Совета VIII сессех сопамаш дег тІара къобал а беш, шоай дерригача низаш тІадоахийтаргда шоай планаш тІаийца деххараш толаме кхоачашдарна дерригача халкъа юкъарча гІулакхда юкъе шоашкара доагІаш дола дакъа дилар дукъа.

М. ЗУРАБОВ,
«Электроинструмент» яхача завода ПДО начальник.

Казахстана йоккхийча целинни арешка хІай оахам де болабеннаб. Эзараш агрегаташ ихашка араяьннай тІоадал Іоае. Лоа соцадеш балхаш чакхдоахаргда республике укх шера 36,5 миллион гектара тІа.

СУРТА ТІА: лоа соцадеш латт Кустанайски областа «Краснопресненский» совхозе.

В. ДАВЫДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХЬАМКА ДУКХАГІА ДІАДЕРО ХЬАЛУР

Тхьамка лелалара гІуллах дІахо дегІадоаладарен цун дикал лаьхьаре дешаниг детаь яр шу хьалха, 1977 шера нувре хиннча тхьамкий промышленноста болхлой Еррігроссийски совещани. Цига «Табаксырье» яхача Грозненски межреспубликански заготовительни контора болхлоша кхайкарал дир РСФСР тхьамкий промышленноста беррігача болхлошка Сийдахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаттІара накъалахар дукъа социалистически яхь йоаржаяра хьихьеха.

Вежарашка йолча шин республика — Нохч-ГІалгІайн Дагестански — тхьамка лелалерий цІерагІа шоаш даьча кхайкаралла дош делар совещане дакъа лаьцарашта боккха организаторски болх чакх а боадаш, тхьамка лелалара агротехника тоа а еш, дІахо йолача хана тхьамка дукха а дуккагІа доахижен юбилейни шера 3100 тоннал кІезигагІа доацаш, цу даькъе Нохч-ГІалгІай АССР-о 2800 тонн, паччахьалкхенга доткхаген Іалашде, тхьамка кийчларен мьыхала лакхаярен паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъелга віаштІехьдаккха. Нохч-ГІалгІайчен болхлоша ханал хьалха кхоачашдаьд шоаш тІаийца хиннча социалистически деххараш.

Эттара хьалха 1969 шера лолелелар республика боахамаш тхьамка лелале. Цу хана юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 6 центнер тхьамка даьккхар, хІаьта дерригача гулдаьд 44 тонн дар. ТІехьагІа, 1965 шера республика боахамаша дерригача чудсиар 503 тонн дар.

1967 шера республика кулгалдеча органаша дехар дарах вІашагІъеллар «Табаксырье» яха Грозненски межреспубликански заготовительни контора. Цо цу саькъте шийга дІайийхар тхьамка дукхагІа дахарен цун дикал лакхьарен дешош. Из бахьан долаш 1970 шерре а 1394 тоннага дІаккхьачар дерригача доакхкаш дола тхьамка, 1975 шера — 3070 тоннага. ХІаьта хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача гулдаь тхьамка 17.8 центнер хилар. ДикагІа долча тхьамкий сорташ 43,1 процент даьлар, хІаьта цун чотах республика боахамашта соамагІа хьатІабера 1300 эзар сома пайда.

ИйсалагІча пятизетка шерашка планагІа паччахьалкхенга 6900 тонн доахка лаьрхІа хинна тхьамка 9540 тонн, вешта планаша нийсдича 138 процент дехкар республика боахамаша. Планал соагІа паччахьалкхенга дехкал 7,9 миллион сома мьыха 2645 тонн тхьамка.

Къаьстта чІоагІа къахьийгад республикерча тхьамка лелалераша 1977 шера. Халача хаоттама хьадаппа тхьамка чІоагІа хьуакъа а даь, 22 ноябре кхоачашйир цар паччахьалкхен план, хІаьта хІанз 3,5 эзар тоннага дІаккхьачай из цифра, е планал соагІа дІаденнад 4,2 миллион сома мьыха 1400 тонн тхьамка.

Дикахетар да тхьамкий дикал шерагара шерата тоалуш хилар. Нагахьа саина 1965 шера дикагІча сортех дола тхьамка цхьаккха килограмм паччахьалкхенга ехка хиннаеце, 1970 шера 17 процент дехкар, 1975 шера — 43,1 процент, хІаьта хІадахача шера — 55 процент.

Республика тхьамка лелалераша лелаеча социалистически яхье хьалхагІа а саина хьалха латт Ножай-Юртовски район. Партийни, советски, юртбоахама органаша хаддаиза уйла еш хилар бахьан долаш цу районерча тхьамка лелалераша шерагари шерага дукхагІа доах тхьамка. Из тешаме бакъду района боахамаша 1006 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 19,5 центнер тхьамка даьккха хиларо. Кхы а доккхагІа толамаш даьхад районо 1977 шера. 6 миллион сома мьыха 2300 тонн тхьамка дехкал района боахамаша паччахьалкхенга, цунах лакхерча сортех долаш — 58 процент. Паччахьалкхенга ваална соагІа тхьамка доахкарах 2580 эзар сом хургла района, тхьамкий дикал лакхъярах — 1276 эзар сом.

Социалистически яхье хьалха латт Къахьегама Цеча Байракха, Знак Почета, Октябрьски Революце орденаш лелаю нов. Эльсанукаев председатель волча А. Шерипова цІерагІча колхоза къахьегамхой.

Нагахьа саина цу колхоза къахьегамхоша 1970 шера 84 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 24,9 центнер тхьамка гулдаьдале 1976 шера 147 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 27,8 центнер гулдаьд, цунах 56,3 процент — дикагІча сортех дар. 1976 шера 408 тонн тхьамка дехкар колхозо.

1977 шера хІара гектара тІара 35 центнер а гулдаь паччахьалкхенга 450 тонн тхьамка дехкар шерипоаша, планагІа лаьрхІача 230 тоннана меттел. Цунах 1,5 миллион сом соагІа ахча хьатІадоагІаргда колхоза. Тхьамка даккхара хьокхамаш эттара лаккхІа да Баймурадов Альмад, Мудушев Сайдселам, звеньевой Х. Цакиева, А. Дибирова, ктыбараш керте латтача бригадай.

Тхьамка лелалара гІуллах дІахо дегІаленад председатель нов. Я. Хаджиматов волча Ю. Гагарина цІерагІча колхозе. Дерригча доаккхаш дола тхьамка 400 тоннага дІаккхоачадьд боахамо юбилейни шера. Республика дІа ялача тхьамка лелалеча Каирова Іайшета шерагара шерага дукхагІа доах тхьамка, ше лелальча 0,5 гектара тІара 35 центнер тхьамка даьккхад цо укх шера. Тхьамка чІоагІа хьуакъаларах Ленина, Къахьегама Цеча Байракха, Знак Почета яха орденаш енна Іайшета, хІаьта колхоза общественно-политически вахарен колхозни партийни организаце хьинаре дакъе лаціарах колхоза парткома бюро член ва. КПСС Ножай-Юртовски райкома член ва, хаттьа депутатий Вамдакойски юрта Совета депутатала хержай из.

Колхоза тхьамка лелалара гІуллакх дегІадоалладара Каировайна тІехьабисаш цун новкъостий Хидралова Зайнап, Чигиева Шайман, дукха кхыбараш.

Нохч-ГІалгІайче меттел, цун доазонел гаьна араьха а дІа хеза ва цу колхозе хьалха латта бригадир, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Къахьегама Цеча Байракха Ордена лелаю Хадиев ІабдулБисер. Цо хІара гектара тІара 35 центнер тхьамка гулду.

«Дружба» яхача Гудермесски колхозо (председатель нов. Л. Висханов) укх шера хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 25 центнер тхьамка даьккхаь, дикагІча сортех дІаденнад цо 63 процент.

Ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга тхьамка доахкара план Ведана района.

Хьалхалаттарий цІераш кхы а дукха яха йиш яр. Цхьабакъда цу ханнеша а хьахьоах тхьамка дукхагІа дахаран паччахьалкхенга доахкаран республике йоккхий торонаш хилар.

Шоай деххар дика кхеталеш къаьльет заготовительни система дукхача болхлоша. Боахамий тхьамка лелалераша новкъостал ду цар рассала кхеяра, дІайоагІара, мугІарашта юкъе обработка яра, чужара, докъадара, я. кх. дІ.

Тхьамка лелалара гІуллакх республике дІахо дегІадоаладарен цун дикал тоаярен доп укх шера шоаза дийцад юрта боахама министерства коллеге.

Факташа тешал ду, тхьамка дукхагІа дахарен цун дикал лакхьарен дешаги моттагера партийно-советски юртбоахамен органаш тІатеІІа хьожача моттигашка дика толамаш доахаш хилара. Халахете а цу пачхьаг дортІа дІахьажад республикански организацей, райоиий, боахамий цхьабола кулгалхой. Къаьстта во хьал да тхьамкех цхьаккха дош ца детача Сунженски районе. Масала, укх шера планагІа 20 тонн тхьамка дІадала дезача цу района боахамаша 1-ча декабре кхаччалца цхьаккха килограмм дІаденнадац из паччахьалкхена. Цу тайпара гІулакх ла йиш йолаш дац.

Из культура дукхагІа кхеара йоахий торонаш а кхоачамаш а да районе. Болхлой шийнахыча культурапта пайда ца эцаш латтаьна республикерча цхьанна а кхыча районе доацача тайпара дукха ба цар. Цудухьа віалларгІа а кхеталеш дац районе кулгалхой тхьамка ца лелаш хІана гІерт.

Хьаьна латтаеш эзая тхьамкийна, из миччахьа а дика тІа доал. Эттара хозагІа хьож йолеи белача мьыхеш — 1 тоннах 7000 сом лун дола «Самсун» яха сорт хиьа чІалоаш ваттІа болла латта, хІаьта пайда ца эцаш дадаш цу тайпара латташ дукха да вай хІара районе, къаьстта а лоамашкахьа.

Паччахьалкхена боахамий экономикан хьашташа вайтара дІадех, укх гаргарча шерашка республике дІаккхаш дола дерригача тхьамка 20—25 эзар тоннага дІаккхоачадергдолаш, керттерча дикача тхьамкий хьукаьш лакхберен керда латташ карадерзадарех чотах, республикерча доккхийча кхоачамех бизза пайда эцилга. ТІакха республика бюджета доагІаргдар 70—80 миллион сом.

Тхьамка кхелеча деча халача балхашта механизаци яра доккхий керттера лоархІаме да, хІаьта тхьамка докъадари балхеша — сушилкаш хьалъяр.

1976 шера 5 августе ше баьча соцамца республика Министрий Совето юрта боахама министерство, горрайисполкомаш, боахамий кулгалхой дикхарийла баьб дІадаьннача шера — 2, 1978 шера — 8, 1979 шера — 4, 1980 шера — 4, хІаьта ерригаш барайтта сушилка, рассала кхеяра 38 механизированни парник, хукхха кхоалленаш хьалъе. Цу лоархІамеча балха цІенхаштта уйла тІаяхийта еза йоагІ-йоагІача органийн боахамий кулгалхойн оагІонгахьара.

Уж дерриге дешаш дертІа къоасталича тхьамка дукха а дукхагІа даха йиш хургьяр, тІаккха Нохч-ГІалгІай республика мехка йоккха тхьамка леладу район а хила дІаоттаргьяр.

Г. МЕЖИДОВ,
«Табаксырье» яхача Грозненски межреспубликански заготовительни контора управляющи.

ЦІАККХА А ЦА ХИННАЧА ТАЙПАРА

Жа лелалара лостам болаш я тха совхоз. Цхьабакъда церцл соагІа доахка а да боахаме. Вай мехка бахача ваха геттара лоархІаме йола событеш хинна иттлагІча пятилетка шоллагІа шу къаьстта дикача толамашца белгалдаккхара ерригача уйла тІаяхийта къахьийгар совхоза хьайбаш лелалераша. Цудухьа дулх доахкара шера халкъбоахама план — 102 процент, шура йоахкара дукха хІама ца эшаш — 200 процент, тха доахкара — 106 процент кхоачашйир цар.

ДІадахача шера саиге дукха хьайбей продукция яьккха хиннац тха боахаме кхы вІашагІбеллача хаьа дениз. Дерригача шера хьинаре къахьегаш денга-денга шоай балха хьокхамаш лакхдеш хьабаьккхар доаркаш: Алиева Мейса, Газиева Зайнаки, Муслиева Марусе. ХІанз укх шера хай бетта чотах болх беш я царех хІаьрар.

Тха лаккхаран Іоахарий кхедаран хьалхешка лаьтта деккхараш дика тІеххкоачашдир яха Іуша Алиев Хьусеина, Алиев Османа, Лабазанов ІабдулІа, Хасиев Эске, Исмаилов Маке. Уж саина болча сий долча къахьегамхоша віаштІехьдалийтар тха боахма дІадаха шу толамца чакхдаккха.

Доккхеи бехктоккхаеш деккхараш латт боахама къахьегамхошта хьалхашка пятилетка укх кхоалагІча шера. Ала деза, уж кхоачашдара совхка денз дика ларда елла хилар. Иштта, 1976 шера хинначул йол 80 процент, сиаос дукха хІама ца эшаш 40 процент дуккагІа Іалашйир. Цу гІулакхо йиш хулийт Іеш зомалахьа оттаеча рацконега хьежжа доакъар дІахецаш хьайбаш кхаба. ХІаьта кхабарга хьежжа а йоаккха продукция а. Из я совхка укх хана йоаккхаш хинначул 55—60 процент дукхагІа.

В. ДЬЯКОВ,
Наурски района «Притеречный» совхоза директор.

ЦІи хезача абхазски курорта 14 этажаш йола пансионаташ ягІача къаьнача Пицундски бухта йистош Грузе Іилманхой, специалистий - курортологий, географий теркам тІеозаш йола массеха шу да. Хи йистера зоев хих лораяра, къаьстта Іай штормаш хулача хана, хии кІаларча течениешка зе ца дайтара проблема къоастаеш ба Грузински Іилмай Академе Вахушти цІерагІча географе Института ТІ Іегрески станционара Іилманхойн жилищно - коммунальни боахама Министерства хи йистош чІоагІьара йолча республикански управление коллектива.

Форда йистера зона дегІаяра процесси Пицундски бухта хин кІалхарча рельефа деформацеш тахка а тахка Іилмахоша кийчъяьй хи йистош чІоагІъяра йола оптимальни рекомендаци.

СУРТА ТІА: географически Іилмай кандидат Пешков Владимир (аьрдехьарар) инженер Абуладзе Тамаза форда чу яхийта кийчъьния приборий балхага хьожаш ба.

ТАСС фотохроника.

хоржамаш. Нохч - ГІалгІайчера моттигерча Советий 9482 депутат хержа. Моттигерча Советашка вІашагІа а ехка, болх беш а 1500 гаргга масса зара комиссеш. Советий актива а тІехь лаьрхІача, республике хІара массаза гулъю Советашка гІолла паччахьалкхен доал дара школа йоаккх 20 эзар гарттача саго.

Укх тІеххьарча шерашка вай республике дикка лаьхьенна промышленни, юртбоахама производства, капитальни гІишлош хьалдара планаш кхоачашъяра Советаша ю вІнини. Районни, городской, поселкай, юртий Советий полномочеш шеръяро дукхагІа хилийтай торговли тоаяра, бахача наха коммунально-бытовой гІулакхаш дикагІа дара, укхаІІено лораелген халкъа образовании дегІайоалаяра, советски гражданий чуІеча моттигий хьалаш тоадара даькъера цар торонаш.

СССР керда Конституци тІаецаро ахь а лакхагІа айбаьб обществаа вахара лоархІамегІара дешаш въестадара даькъера Советий лоархІам.

Парте, цун ерригача заевьай балха тІарча керттерча лостамех цаІ — мехка дола дараккоммунизм хьалъяра даькъера общественни организацей лоархІам лакхбелга. Общественни организацешка гІолла шерра дакъа лоаш гражданаша общества тІулачхашта доал дича. Эттара дукхагІа вах юкъе болаш йола къахьегамхой общественни организаци я профессиональни союзаш. Нохч-ГІалгІай АССР профсоюзашка 360 эзар саг ва.

Вай общества вахарера йоккха моттиг кхоачаю профсоюзашта. Социализмера цар керттера деххар белгал а доаккхаш, В. И. Ленина яьнад, «Хьехам лун йола организаци, иыа юкъеуза, Іомабу организаци я из, из я школа, доал дара школа, коммунизма школа».

Профсоюзаш деххарийла я эттара хьалха, къахьегамхой хьаштий га даха. Йоккхий боккъонаш енна йолча цар болхлойн гІулакхерча нахьен цІерагІа шоай каккалаш лелабу паччахьалкхен ерригачв организацеш.

Производствана доал деча юкъе къахьегамхоша мел доккха дакъа лоац хьахьокха йиш я Нохч - ГІалгІай АССР-ера доаладаьча масалца. ХІанз республика предприятешка хаддаиза болх беш а 16770 саг юкъе а волаш йола 400 гаргга производствени совещани. 10300 соагІа саг ва республике рационализаторашн изобретательни болаш. 1976 шера 14 миллион сом соагІа экономически эффект а йолаш 10865 рационализаторски предложени изобретени елар цар.

Республикерча отраслеви профсоюзашта зІамига дакъа лаьцаш КПСС XXV съездо белгалъяь социальни мероприятей шерра программа чакхйоаккха-яр. Профсоюзий чотах хІара шерра профсоюзий здравницашка дарба дайташ салоІаш хул республикерча болхлошкен гІулакхерча нахахи 16 эзар соагІа саг. Культура профсоюзни учрежденешка вІашагІъехкача художественни самодеятельноста кружокашка дакъа лоац 25 эзар соагІча саго.

Коммунизм бахьаш долаш лоаттабеча къовсамера боккха хьинаре низ ба Ленински комсомол. Парте моллагІа деккхараш хьалхашка оттадича а, ший къонача хьинарца дІайолалу комсомол уж кхоачашде Комсомоло дІайолаяьй дукха починнаш, денале гІулакхаш кІезига чакхдаьхалац. Байкало-Амурски магистраль буллача хьинаре дакъа лоацилга тІадяллар парте комсомола. Дукхьал Кремлера, ший XVII-ча съездера добровольний хьалхара отряд яхийтар цига комсомоло, хІаьта хІанз БАМ-е болх беш ба эзараш кагий нахи мехкарий. Тахан мехкара 100 соагІа лоархІамегІара халкъбоахама гІирс Ерригсоюзни ударни комсомольски гІирсаш да аьнна хьакхийкабаьб.

Советий депутаташта юкъера 3519 саг е 37,1 процент 30 шерага кхачанца ха йолаш ва, 2154 саг, е 22,7 процент ВЛКСМ член ва.

Нохч - ГІалгІайчен комсомольцашел катирхошен дизза дакъа лоац иттлагІча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяр дукъа лоаттабеча къовсаме. 629 комсомольско-катирхой коллективо са ца кхоеш къахьег предприятешкен гІишлонашкен, колхозашка а совхозашка а. Да тІехь шерлу республике «Эффективностеи дикален пятилеткана — къонача хьинара творчество» яха катирхой патриотически болам. Республика хьалхъа боахамерча 100 эзар соагІча къонача къахьегамхочо дакъа лаьцар Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузаш Ленински комсомоло КПСС ЦК-ага луча рапорта кулг яздe бокъо яккхар дукха лелаярча социалистически яхье.

60 эзар соагІа зІамига саги йоІи чулаьцад марксистско-ленински дешарен экономически образовачен тайп - тайпарча формашка.

Укх тІеххьарча шерашка дукха а дукхагІа хиннад катирхой къахьегам, дешар, салоІилга, быт віаштІехьъяккхара даькъера комсомола деккхараш. Айденнад вай республикерча комсомольцийн катирхойн общественно - политически хьинаре.

КПСС XXV-ча съездо хьалхашка оттадаь деккхараш кхоачаш а деш, республикански партийни организаце комсомольски организацешка гІодла коммунистически идейноста, советски патриотизмаш социалистически интернационализмаш уйлаща, доккхагІдолча ноахалий революционни, тІема, къахьегама традицешца хьалкхебу катирхой, хІаьзара зІамига сег массе оагІорахьара дегІаенна сег, вай социалистически обществера дийша сакхетамен гражданин хургвола гІулакх ду.

СССР керасча Конституцех 21 шу дальнача къонача наьха бокъо я СССР Лакхехьарча Советe хержа хила, хІаьта 18 шу даьнчарий — халкъа депутатий ерригача Советашка. Закон арадаккхара инициатива шийгара хьалхааккха бокъо енна комсомола.

Вай вахаре боккхача лоархІаме да писателий, журналистий, художникий, композиторий союзаш саина йолча творчески организацей гІулакхаш. Паччахьалкхен общественни организацей сеть коммунизм хьалхъяча юкъагІа хаддаиза шерлу. Коммунистически парте кулгалла цар кхоачашдеш дола керд-керда деккхараш уттт пана хьалхашка.

ВІашагІа я детташ кертгерча лерхІамо тІадераду парте массоаи организацей низаш, ший организаторски идейно-кхетамен балха методех пайда а эцаш.

Паччахьалкхен общественни организацей системера ший кулгалдара дакъа хьалда хьахьош парте эттара хьалха массови организацей дерригча гІулакхан белгалдеш бола политически низь кийчбарен директиви указанеш телар цен.

ШоллагІа-дале, парте шеран къоастайн белгалйоах массови организацешта партийни организацешта юкъера функцеш, массови организацешкара доал даккха а ца гІерташ, политически кулгалла парна.

КхоалагІа-дале, ший принципиальни указанеш тайп-тайпарча формашца — директивашца, решенешца, кхайкаралашца, письмошца, соцамашца тела парте паччахьалкхени общественни организацешта.

ДиъалагІа-дале, массови организацешка парте ший политически низь чакхбоаккх шига болх беча коммунисташка гІолла.

ПхелагІа-дале, массови организацешта кулгал а деш, парте къаьстта уйла тІайоахийт кхдараш хьахаржаран балхаш тІа дІаайсъяран, из ший организационни функцеи дукхагІа, лоархІамегІара политически функци а лоархІаш.

Юххера а, паччахьалкхена общественни организацей системе парте кулгалдара дакъа Іалашду парте указанеш цу организацеша кхоачашъяра хиддаиза тІахьожам лоаттабара наькъаца.

Парте кулгалдеш лелаеча гІулакхий ерригача исторически опыто харцду, партийни кулгал чІоагІдаларца массови организацей лоархІам доккху яхаш, фальсификаторашеи ревизионисташеи хьадагар а дува паш дувпа меттІаьлеш. Цу тайпара лабараш корте боаллаш хилар гуш да. Цхьа-дале массоан организацешта кандолла йиш яц партийни кулгал, нагахьа саина цар хьашташ махьара из деце. «Миллионаш болча наха цІаккха а ладувгІаргдац, — яьхад В. И. Ленина, — парте хьехамашка, нагахьа саина уж хьехамаш цар шоай вахара опыто парна хьехачунца нийса доагІаш деце».

Кулгалдара дакъа партега хила доагІаш хилар бакъдар паччахьалкхен органийн общественни массови организацейн лоархІам лохлуга дац, кхача бесса, цар гІулакхаш толаме делара дола лоархІамегІара хьали тешали да.

ДегІаенача социалистически общества хьадашка Коммунистически парте кулгалдара дакъа дикка доккхагІа хул. Цун маІан — политически организаторски кулгалдара боарам лаккхагІа хулга дІадехача общество дегІаахара деккхараш доккхагІеи чоалхаеегІеи хилар; наькъа теоретически хьинар айдалар, керда миллионаш къахьегамхой паччахьалкхен гІулакхаштеи производстванеи доал ле юкъеозар; социалистически демократи дІахо дегІаяр, общественни организацей лоархІам лакхбалар, союзни республикий моттигерча организацей бокъонаш шеръялар; Іилман коммунизма теоре, цун творчески дегІаярен пропаганда лоархІам тІа-тІа боккхагІа хулаш хилар, къахьегамхошта коммунистически кхетам чІоагІагІа балинзен паьха сакхетам чу йиса широча замалахьара во уйлаш дІаяхар дукхьа къовсам лоаттабанзен барг па хилар.

Коммунизм хьалъеча юкъагІа кулгалдара дакъа КПСС-ага доккхагІа кхоачаш хилара маІан фуд аьлча, из да, ший мехка халкъа хьалхашкара, дуненча халкъашта юкъерча болхлой класса хьалхашкахьара, ший замалахьарча дерригача революционни низашта хьалхашкара цун бехктоккхам кхы тІа а лакхлуш хилар.

Коммунизма гІулакха боарам боацаш чІоагІа мугІахьа хилара ший сий хаддаиза лакхду массане а къоастаь тІаийцача, тохкамах чакхъьяннача халкъа коллективни бьича йолча, ленински Центральни Комитет, ЦК Политбюро, Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача вай парте.

П. ЯСЬКО,
КПСС обкома лектор.

МОСКВА. СССР ВДНХ дӀадоладеннад «Эрсий Ӏа» яха цӀей. Хоаеш сакъердамеш дукха кӀамаш гургда укхаза москвичашта а столица хьашашта а: ихо говр ежа соалозаш хелхаргьа, ловзарш, аттракционаш хургья. Выставке баьхкарашта кийчъяй экскурсей лаьрхӀа маршрутеш, тайп-тайпара конкурсаш.

СУРТА ТӀА: шоай берригга дезал а тӀехьа ух доазол дехьара туристаш «Эрсий Ӏа» яха цӀей дездеча.

Е. ХРИСТОФОРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Куба экономика сиха деГӀаехара темпаша а СССР-царех дувен кхыча мехкашцарах цун деГӀаухача торговя бувзамаша а дукхагӀа йоакхо е торо хулийт цун торговя флот хьаяраш вӀоагӀьарав, мехка йоккхача портешта модернизаци яра а судоверфеш хьалъяра а. Из гӀулакх кхочашдеча лоаркӀаме новкъостал ду социалистически мехкаша.

Шивва а оагӀонга пайда хуча лерда тӀа 80 совгӀа мехкаш, цу даькъе Советски Союз а йолаш, доллар-ашар леладу Кубас хӀанз.

СУРТА ТӀА: Матансес яхача порте кхаьчад Архангельскера товараш дадьаш дена советски торговя кема «Кильдин». Капитана М. М. Баранова моаршал тел кубинцаш лоаманаге.

И. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Китайски пенал дехьа

«ДИЙША НОКХАРА МОЗИЙИ» ПЕКИНСКИ «НОКХАРИЙИ»

Укх тӀеххьарча хана каст-каста Пекине яха баьнаб шин бахьанагӀа шоаш теркалбайта бола доазол дехьара Ӏилмахой. Цхьа-дале, уж берригаш а китайцех бьынка ба. ШоазагӀадале, тӀеча тохкамашца дувзденнача Ӏилман доакъошка болх беш ба уж. Сентябре Китае хинаб американски физикаш У Цинь-Сюн Юань Цзялюн, хӀаьта иштта вовзаш волча физик-атомшик Ян Чжэньнин а. Октябре Пекине венав США-ра лакхера энергей физика специалист профессор Дэй Си Ли, ноябре — прикладной математика даькъера американски специалист профессор Хво Ван. Уж берригаш а Дэн Сяо-пин юкъе а волаш болча Китая боккхийча деятелаша а китайски Ӏилмай Академе кулгалхоша а тӀаийцаб.

Протокольни мероприятешца доазлиехаа чукъайолча хана шоай китайски коллегашца вӀашагӀбеттабеннаб уж. США-мехкашта малхбузехьарча кхыча мехкаштен Ӏилман даькъе карагӀдаьнна хӀамаш дӀадовзийтар парна, шоаш леча тохкамашта духхӀабаьхар уж. Масала, профессора Ян Чжэнь-нина городе Хуайшане тишача китайски Ӏилмахой — ядерщикий конференце доклад йиъ элементарни частицаш Ӏочаяра хьакъехьа. Ассошиэйтед Пресс яхача американски агентства хоаш баьб, Китай лоархӀамегӀара лабораторейи институтийи бахьа керте латтараш доазол дехьара китайцашка бола Ӏилмахой хилара.

Ӏилмахойн кхыбола специалисташ пхьаи мехкашкара вокхазакха хуваэнлга — керда хӀама дац. «Хьанаш дӀаахара» яхаш цӀи а йолаш доаэаш гӀулакх да. Долла хӀама теркалдаьча тӀехьагӀа гучадьннача, китайски кулгалхой лега-ша къоабалъеш хилар США-си деГӀадаьккача кхыча капиталистически мехкашеи шерра пайда эцаш бола из практике. Цар бакъаьар вьлча, кӀезигдукха модификаци яьй цунна. «Хьоашашта», вӀалла мах а боацаш, эксплуатаци е безам ба Пекина. Цудухьа «форпил дехьара китайцашь» оалаш барех бола боккхий Ӏилмахой цар маьтера информаци Ӏаьнчул тӀехьагӀа мара тьабехаш КНР-е. Из дӀасйна баьлча шоаш бахьча мехкашка юха дӀаболх уж Ӏилмахой, цар чотех дӀахо а тохкамаш ду цар, царех хьахинараш цул тӀехьагӀа юха а Пекинага дӀалу. Пекино дукха ка хьаьхагӀа деяз доазол дехьарча эзай моргал гулъеш а цул тӀехьагӀа из Пекинерча нокхарий яьшкашка кхухьаш а дола «нокхара мозий» лоархӀ царех.

Цу «нокхара мозашта» фу тӀаккхьча информаце морзал Пекинерча «нокхарий мышкашка» да кхихьача? ХӀаьта из бола байтар — национализм хиина хинний. Пекино кӀирьяь чуехкаш йола великоханьски шовинизма, китайцаш кхыча халкъел «тӀех хилара» уйла — из я хӀара китайно, миччахьа ше вехе а. Китай тоавларап чӀоагӀьяларан гӀо де дезаш хиларах йола тезис. КНР хьалхачиннача кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра Цяо Гуань-хуас цу хьакъехьа эьнал: «Патриотизм яха дош вхьакке подданство дӀагӀа а ийна, цул тӀехьагӀа Китай цу эмелае мегарьа яхе мӀан доладац. Хьашаргьа вай, масала, США подданство тӀайкиаш хӀаьта а хьалхагӀа санна Китай дукха езаш волеш Ян Чжэнь-нина». Белгалдолалаш хӀама да, Цхоc масалана кердэар вухъал Ян Чжэнь-нин — лакхе вийца Ӏилмахо-физик хилар. «Патриотизмах», хӀаьта пейсагӀа эьча, китайцех баьнчча кхыча мехкашкарча Ӏилмахой националистически уйлаех хьалхагӀа пхьа пайда ийцабар Пекино. 50-гӀа шераш доладенначча юххье, США-ра цхьабола Ӏилмахой — китайцаш маккартистски законо тогбаь хьоалабарах пайда а ийна, Пекино бӀаь гаргга специалист хьачуийцар ядерни тераш хьадарца дувзаденна долча Ӏилма доакъошка Царна юкъе — «китайски атомни бомба да» Цянь Сань-цин, ракетчик Чжао Чжун-яо, физик Сяо Чинь дӀахо а Китая радио — ядерни програмица кийчьей бола кхы специалисташ.

ТӀеккха, китайцашха бола доазол дехьара Ӏилмахой духхьаи укх тӀеххьарча беттешка къаьстта чӀоагӀа тӀахьехаш хилар фуд? Хоаш да, августе хиннача КПК XI съезд Китай низбола тӀема, экономически, Ӏилман держава яра дехкар оттадаьта. Цунна ухьаяа Пекине кхетаду. китайски Ӏилма маоистски авантюрай — «боккха гӀа баьккхачех» «культурни революцех» шерашка сеца лаьтта хилар.

Ю. ДИМОВ.
(АПН).

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ГРИППАХ ЛОРАЛЕ!

Грипп шийлача хана яьтта дӀа-юла доалаш, эттара чӀоагӀагӀа даржаш халагӀен дола лазар да. Нагахьа оаш вайх шиъа хинна а ца Ӏеш, дукхагӀа гриппа ца хулаиб. Хоаш массарра, цхьанадолча шерашка къаьстта чӀоагӀа даржаш дуккхача пачхьалкхашка бахача нахах кхетадий лазар да грипп.

Эттара тӀехьагӀа ца даржаш 1974 шера Ӏай лар. Цу хана халагӀа, тайпара кхетам а осложнеш ена а хилар из дӀалар. Цамогаш хулача наьха дуккхача даллачей кхи мел долча инфекционни лазарел тӀехдовла грипп. Из бахьан долаш социальски лазарашна дукха хул.

Цкъарда ммьарга иштта хулар сов тӀехдаьнна да аьшна хетадьла тарлу. Белгала докха за хулий-хьогӀ васхальатхеннан, нагахьа санна цамогаш хинначча сагo 5—7 балха дӀа доадича? Цхьабакъда лазар даьржача хана берригача мехкаша дайеэ балха денош Ӏалаьштта дукха да. Гриппах а шеддача хулача кхыча лазарех а хӀара шера цамогаш хул юкъера лаьрхӀача 30 миллион герга сагa, хӀаьта во дӀалоац хана болх ба ца могаш йоача ханах 20 процент. Гриппах оккъа цамогаш хилча предприяте довр 80—120 сом да. Грипп даьржача шерашка чай мехка хулаш экономически зе 2,0—2,5 миллиарда сом да. Гриппах хулаш дола лазараш шоада кӀезигдича шера 1 миллиард сомах кӀезигагӀа доацаш ахча кхолерг-дап.

Цкъабакъда, грипп деш долче зе дукха а доккхагӀа да, нагахьа санна бовррамагӀа дӀазоза мехка вахар доържача лазаро кегазе тарлуш хилар тергалдича. Из за кхы а доккхагӀа худ грипп кхыча лазарашта дутьаш отта могарг-доацача йоакхаш организм мелъеш хиларах а оккъаза чӀоагӀа осложнеш хьоаеш хиларах а. Грипп, бахача наькха уна хӀенонна зе деш хиларал совгӀа, дега-мяшка хулача а кхыча хронически а лазарах них бовра а гӀо ду.

Эттара халагӀен каст-каста гриппах хулача осложнешех ца — пехкий воспалени. Къаьстта кхераме я из ха хьача нахан берашта. Воспалени кӀезига хилац иштта мерий чу, легашка, сихлу ревматизм дукха кхыдола хронически лазараш.

Даьхача зенаша хьаьокхь нагахьа санна дарба тайна дӀадоладича вӀагӀа хьийхача молхашца унахочоа дарба деш хилча из лазар кхы а кхерамагӀа хулилга. Халалета а, грипп кхийттача хана шошош дарба де гӀерташ бола нах дукха хул, хӀаьта цунах зе мара пайда вӀалла а хургбац.

Грипп кхийтта сагa хьалхарча дийнахьа а деза гонахьарчарна кхераме ва, хӀаьта из сов кхьа даржара бахьанех цаӀ из цунах а доал. Цудухьа лазар сиха хӀа ца даржийтара эгара хьалха не дезар фуд дьача, из да, грипп кхийтта сагa тар ма лу хьалхагӀа хьагучабаккхара уназхӀена нахаца дӀакъоаставара.

Шийл хинахьа дарба дӀадоладаро меттара хьа ца гӀотташ дӀаъароц лазар хттача денна, хӀадаржара кхераш кӀезигбу, осложнеш хилийтац. Лазар кхийттар дӀакъоаста ца веш веттане а вита метаргаш бераш долча деза.

ХӀара дезалоочо шин-шин гагена кхы а чӀоагӀагӀа лелае еза. цхьалкачечо Ӏаршинг долачен хина бита тӀен мерий тӀен йовлакх дехьа веза, цӀагӀара фо цӀена хилара хьежа веза, каст-каста фо чуххеттийта а дезинфицирующи средстваш (хлорамина е хлорни кӀира растворах) техаяа лина йошаь пахашк хьоакхаш цӀенъе еза цӀен ге. хӀана аьлча лахкерча саюцхача моттагӀ битиъа мора хьърбу хемо, вирусаш дукьаьа оттара низ мелбу.

Гриппах сеттара отта цамогаш кул бераш, царна къаьстта чӀоагӀа Ӏетть из лазар. Цудухьа, нагахьа санна шоашта малгаш, хорта лаз яхаш уж хулe, школе, яхие, сада дахийта мегарац уж.

Гриппа лазар ца кхетийтара тӀеэрдаль мероприятеш чакхйоахача хана Ӏалахьаж бохкача лоархӀаме ца организаш чӀогӀа шолька е йоахьеш дола бакьалеш дӀадахар. ВӀалла а хилийта мегартдац сказоннаш. Предприятейи учрежденейи кулгалхоша йоакхо е еза чудоагӀача шийлача фонах вичка лоравеш йола тамбураш оттаран арадарча наӀарашта юкъ гӀоаларех бахе коттгашка йоакъеш йохкаран. Производстве мах гриппах сов дукха цамогаш кулаш хьзара бахьан во чура фо сов тӀувнеш ушаш хилар. Цунна дувзадамна компешеесшка каст-каста фо чуэетталилийтанзех пылесосаш пайда эцаш бартбац, тӀеккха цу гӀулакхо гӀо ерг, ле садоахчча хьакъий биткьета мора хьърбеш йола овощейшийи дахагӀа дӀекхарах фена далама деннах йоахна вйрусеш баттерсени кӀезоьъран.

Гриппах лораваьлара пайдане да прививкаш яр. 30 де юкъе а долийтаж шоаза вакцина йоэт мерий чу. Цкъаза из чу еттачуа тӀехьагӀа корта лазаш, деГӀа гӀоарал дай хул, температура 37—37,8 градусага кхоачаш лелху цьай юкъа. цхьабакъда уж берриг хӀамаш шоллагӀча дийнахьа лер йоацаш дӀадоал. Лазар даржергдоаца болх коллективе хьалхагӀа чакх ме боаккх, прививкаш дукхоагӀа ваха не ю, эффект йоккхагӀа дул. Лазар даржаш латтча хана а ю препараш. Лазаро дузьалара молхаш аптекашка йохкаш хул, масала, оксолинови мазь, гриппана дукьалара сыворотка, интерферон санна яраш.

Гриппаца къовсам лоаттабар чоалхаш хален лекхар да. Цу балхе гӀа толам балга дуккхача хьале бахача нахах шовех, цар сакхетамах, дисциплина тийша да. ХӀара сага лекхар да лоравалара санитарно-гигиенически гӀулакхаш чакхдоахачо хьалха хилар, цамогаш даинараш хьагучабахар, вах дукха гуллуча моттигашка унахой ца ахийтар, поликлиникашка шоаш ца а болхаш лор цӀагӀа хьавехар, лазар дӀадалчанца мета вижа алар.

Из хьоагӀа лазаро кӀезагагӀа хӀадержийта, вочачхьалкхеиниа а хӀаьта иштта вай унахцӀепоина а деш дола доккха зе кӀезигде вӀаштӀехьааргдаш лорагн баха нахи цхьана оарцагӀбоалаш хилча мара.

Б. ХИЖНЯК,
Нохч-ГӀалгӀай республикански санэпидстанце лор.

«КАЗАХФИЛЬМЕ» ДОАККХАШ ЛАТТ

«Казахфильмо» яхача киностуде экрана тӀа йоаккхаш латт Абая цӀерагӀча Пачхьалкхен премеца белгальь вовзаш волча казахски писатела Мусрепов Габита «Однажды и на всю жизнь» яха повесть. Сценарий язъяй автора драматургаца Белиннов Алексейца цхьана.

АПН корреспондентаца беседа еш Мусрепов Габита аьлар:

— «Однажды и на всю жизнь» яха фильм Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаяь да. Цун керттера турпал — шин ихел революцена йийза вола поэт Ержен ва. Цун прототип хинав халакьо лоархӀаш, хише казахски поэт, революционер Сейфуллин Сакен.

Экрана тӀа дӀатӀайоахаш йола событеш хиннай Казахстане Советски Ӏаьдал эттача хьалхарча шерашка. Ерлена драматически вахарга гӀолла фильме хьахьоихарга халкъ духхово гӀиттар, цун революционни къовсама пафос.

Казахаш хьаала дӀахьача хане цхьан меттe сона бахаш боллаш, лелаш, шоай йоазув доцаш хиннаб, хӀаьта дукха хина деш акынаша оалаш долча дийнача дош мах бен а хинаб. Стихаш малеш вӀашагӀдоккха хоаш, домбраца оаз яккха хоаш вола сиг массе хана дукха везаш хьынна хиннав хӀара юрте. Акына лохаш сига йоахаш лун в веГӀа зулам бодабеш а хиннад, бӀаргаш дига хий оттадеш а санийта ца могаш беламбеш а хиннад. Акынай хьакъалча халкъага низ болаш хиннаб... Иштта вола халкъаяхо-акын санна хьахьоихарга фильме Ержен.

— Тхона чӀоагӀа лоархӀаме дар, — йоах фильма режиссера Пусурманов Виктора, — проза ведено еррига пафос юкъаргa а йолаш, повеста экрани эквивалент лахар. Поэта бӀаргашца дӀахьоахо гӀерт тхо казахски халкъа революце дена керданеp. ХӀаьта иштта тхо гӀерт сага психологе шовхьна дӀахоазийта, характераш, темпераменташ вӀашхухьальоттар — экрана тӀа бӀаргадайта хилагӀдар, дӀахьокха.

Кино доаккхараш сагӀоӀеш болча хана керттера ролах ловзаерашца къамаьл де тардедан са.

— Ерлен санна йола хоза образ, — ьлао актера Худайбергенов Джамбула, — экрана тӀа хьахьокха хала да, хӀана аьлча са турпала прототип — поэт Сакен Сейфуллин ца вовзаш, е цунах дуаапар ца хоаш казах вац. Цхьайолча хана оал, образ дикагӀа хилийтара цунна тара а хила веза эьле. Аз лаьцар кхы тайпа никъ баьй турпала вахар, цун уйлаш, цунна дага хинар хьазе гӀерт со. Исторически документаш, поэта сораташшаша цунах хазаь доашта дага доагӀараш Ӏомаду аз. ЧӀоагӀа новкъостал ду сона Сейфуллина стихаша. ХӀара поэтически образе хоалу сона цун оамал: дог-цӀенал, хьаькъал, цун аьсалал, цунна цхьана цун революционера чӀоагӀа денал.

Анна АЗЕРНИКОВА.
АПН корреспондент.

ВАХАР ЛУРАШ

Дукха ха йоаццаш шин 50 шу дизар деддир Грознерча центральни роддомо. Цу шераша чулаьцаб коллектив деГӀаахара, но халонаш эшаяреи толамаш дахареи бӀаьха никъ.

Оборудоване даькъе яйша долча цӀагӀа лаьтта 75 меттиг — иштта яр 1927-ча шера дӀайоллаена юхьиг. Роддом вӀашагӀделлареха цун хьалхарча лорехи цаӀ хиннача Пирсахалов Гай Григорьевича дагалуаш: «ДӀаяха ха Ӏоалиста воллавелча, сона къьагӀа бӀаргагу мел дукха хӀама де вӀаштӀехьдаьннад. Тхо болх бе доладуча хана тоъаш яр аппаратура, инструменташ, медицински препараташ. ХӀаьта хӀанз фу хала да болх бе? Тхо чӀоагӀа хьогаш мел хинир долаш да тахан укхаза къахьегача нахага».

Вурийта шу даьнна йийгаш мара цаар тахан керттера лор йола Т. Л. Симанянц, лор йола Б. П. Литвак, цхьабараш 40-ча шерашка укхаза балха оттача хана. ТӀема шерашка дукха халонаш ла йийзар коллективна — тоъаш кадраш, иле ма-доаттӀа дацар санитарно-гигиенически хьалеш, эхметтел Ӏоазде къьхат ца халарех цӀагӀара цьаккухьача газетий йисташ тӀа яздора оаха яхаш дувц цар.

Хала дар, геттара хала. Цхьабакъда из дерригa а эшадора коллективе хиннача бартцхьоагӀоно, къонабарий хьинарош беххтокхаш кхетабарон. ХӀаьта салаӀа а ховра царна. Цу шерашка берий цӀен художествени самодеятельность города медицински учрежденешка арел эттара толашагӀа лоархӀаш яр.

Укхаза йицъялийтац 20-ча шерашка хьадинна дика традицеш. Царех езагӀьяр а къонача лорашта ветеранаша шоашта хоаш дар камаьрша дӀахьехаш хилар. Эшшача метте цар гӀулакха оарцагӀбовла кийча ба Симанянц Тамара Людвиговна, Литвак Бэлла Петровна, Сигал Нина Евгеньевна, кхыбараш.

Бера хьалхара оаз... Из кезача наьна иразаца нийсдала йиш йолаш фуд? ХӀаьта мел дукха дийлар даьл 50 шера цу иразага кхачара ятташ дааран болча кхалнача гӀо даьча берий цӀагӀарча медицински болхлоша. Цудухьа оал царна наха дег тӀара баркал.

А. МАРИЧЕВА.

СУРТА ТӀА: Грозне эттара къонагӀбола бахархой.

А. ТИМОФЕЕВА сурт.

ФЕ ХИЛА

НаькъагӀа лелара правилаш кхьадаш кхетадеш дӀаяздаь латт: «Машинаш лелача наькъа дехьавалале хьалхагӀа гӀашлочо шин аог техаде деза цхьанкхьа тайпа кхерам ца хиларах; гаргахоечча латташ транспорт йолча даха наькъа дехьавала бокъо яац».

Из правила кхочаш ца яр бахьан волаш яареш хул массаза а. Иштта моттиг нийсъелар Партизански улицагӀа. Наькъа тӀа кхерам бий-беций а ца хьожаш, улицал дехьавала гина хиннай машинанакъа домоуправлене болхло Шаповалова. Капота хьалхашка ца нийсъялар водитела А. Хуциева вӀалла дагадоаццаш хинна хӀама лар. Машина цунна тӀа ца тоха гӀерташ шин де йиш йолаш мел доля хӀама даьл цо. Цхьабакъда из цун вӀаштӀехьдаьннадац. Шаповалова терко йоацаш хиларах йоккха саготӀаккхьчар цунна.

ГӀашлой къаьстта лоралуш хила беза хьалхашкахьара наькъ бӀарга ца бойташ дӀакъайла латтача транспортни средствашта тӀехьашка гӀолла тӀехьабовлача хана. ГӀашло хьалхашка нийсвалар массаза а водитела дагадоацаш хул, цудукъа наагна тӀенлатаргйоаца гӀулакх де из велча а, кхоавац.

Шин наькъагӀа воагӀача водитела М. Шахабовна вӀалла дага а доацаш, сеца латтача машина тӀехьашкара хьаранйккхав итт шу даьнна кӀаьнк, цудухьа, машина никъ а хоадабаь ведда тӀехьавкхаш латтача кӀаьнка шин хурдаь машин тӀа ца тоха гӀортарах хӀама хиннадац цун. Большевича менге тӀа чекхдаьлар № 42 йолча юкъерча школа дешаркочоа А. Мудриченкона уйла ца еш цо даь хӀама.

Гонахьарча наха а шоашта а чӀоагӀа кхераме да машинаш лелача наькъа тӀа беха гӀашлой нийсбалар. Уж бахьан долаш массаза а транспортни хатараш хул наькъашка. Менка кеп-этта а волаш, ведда машинаш лелача наькъа тӀа нйккхав Г. Зенин, цхьабакъда цаттача машина тӀа а кхийтта вожаваь. Водитель бехке ве йиш йий цу гӀулакха? ХӀана аьлча малара тӀаьхуча цу тайпарча наькъ-гӀулакхаш массаза а дагадоацаш терко йоацаши лел.

ДӀадахача кӀирагӀа 35 наькъа-транспортни авари хиннай Нохч-ГӀалгӀайчен наькъашка 13 сага човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

Коталонашка даха дог да

Керда шу кердача ялъаца дакъа лацара дӀадоладаьк Нохч-ГӀалгӀайчен къонача спортсменаша. Седка г. Брянске дӀайолаенача «Трудовые резервы» яхача шин доӀамерча спортивни обществa Российски Совета хьалхе пикхара чхьашка дакъа лоацаш а ялх сагах латта Нохч-ГӀалгӀайчен кагирхой команда. Кагирхой цу хьашка кийчбаьр а республикански обществa тренер Р. Яковлева.

ХӀаьта кхоана г. Туле дӀайолалу «Трудовые резервы» общества Централни Совета шин доӀамагӀа кӀалтохаргах латара хьалхе пикхара кагирхой чемпионат. Цу хьашка дакъа лаца бовзо яьккхай тренераша У. Хаблиева, Т. Шамханова. В. Юсупова кийчбеш волча вай республикерча ялх атлето. 1963-ча шера баьча цу кагирхошта юкъе ба Нохч-ГӀалгӀайчен а шоай общества Российски Совета а чемпионаша призераш бола низбола спортсменаш.

Иштта дикача атлетех латташ а г. Элисте дӀайолаенача «Урожай» общества Централни Совета классически хьисапе кӀалтохаргах латара чемпионате дакъа лоацаш йола вай республикера кхы ялхамха команда а.

Цудукха кердача шера Нохч-ГӀалгӀайчен спортсменаша керта толамаш доахаргхиларах теша йиш я.

М. САЛМАНОВ.

САКЪЕРДАМЕ ЭКСКУРСЕШ

Юкъекхьачай дешархой Ӏаь каникулаш. Школашка, культура хьоренашка, театрашка чакхйоахаш латт кердача шера хетаь Ӏуйренаш, спектаклаш, художествени самодеятельноста концерташ.

ХӀаьта республикански берий туристически станцера дукхача къона туристаш наькъа аоэбьяннай. Дешара дика тӀахкхуаш, школий юкъерча вахаре хьинаре дакъа лоацаш «СССР турист» яха значок хьакхара норматив дӀаеннен дола бераш экскурсешка дахийтад Москве, Ленинграде, Ульяновске, Волгограде, Севастополе. Цу городий тӀемен къахьегамен сийленца йоазенкача моттигашка, музейшка, театрашка хьожаш ба Грознерча дукхача школашкара санна, Шелковской, Гудермески, Малгобекски, Сунженски, Наурски районашкара а къона туристаш.

Иштта Украински ССР столице — г. Киеве экскурсе вахийтаб юрташкарча школашкарча дешархой-производственни бригадашкара дешача а кхашка къахьегача а белгалваьнна ткъаь итт сагa. Дика сагӀа а дукха кердадараш лейза а цӀенгахьа ластарбь къона туристаш.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.50 — Ӏуйранйара гимнастика. 8.50 — «Незнайка малхха городе» яхача телевизионни дукхаза серийни мультфильма премьера. «Кхь виро леладь тамашийна хӀамаш», яха 6-гӀа сери. 9.05 — «Аьла тӀа мӀаьн» яха Лопе де Вега из цӀи йолча комедех дьынкха телевизионни художествени фильм 1-гӀа, 2-гӀа серш. 14.30 — «ВӀашагӀдоллад илли». Документальни фильм. 14.40 — «Массанена тӀехьа цаӀ, цхьанеина тӀехьа массана». Ленинградера передача. 15.25 — «Шахматни школа». «КӀай ладьи». 15.55 — «Лаьта лер йитар дукха». Къоначча геологий Ерригасоюзни 4-ча слета делегаташца вӀашагӀкхетар. 16.50 — «Лесси». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Превратности судьбы» яха 10-гӀа сери, «Лэсси а ипусалум йола бӀавашдувргаш а» яха 11-гӀа сери, «Лэсси писка кӀоркӀалхарйоаьнех» яха 12-гӀа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Ӏана иилеш». 18.30 — Миллионий дешарски университет. 19.00 — «Эрсий Ӏа» яхача искусства фестиваля зовзамбеш дола концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Хьалхара отделени чакхьаьча «Ишь транмплина туриe». Инсбругкера передача (Австри). 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Эрсий Ӏа» яхача искусства фестиваля зовзамбеш дола концерт дӀахоадахьар. Иистедаьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Берашта дола мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀалла». Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 18.30 — «ХӀара балха денна — аликала Знак!». «Союзавтомастром» яха Грозненски опытно-экспериментальни завод (гӀалгӀай меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Атеистически темаш. «Ислам и шун чулоацам а» (нохчий меттала). 19.20 — «Лаьтта тӀаьр юкъе». Телевизионни документальни фильм. 19.40 — Хоа ниннаший тархе тӀа. «Хьалхара садиад». 19.55 — Школьни каникулий деношка. «Вонвура дог». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. 5-гӀа сери.

6 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.30 — Ӏуйрийнара гимнастика. 8.50 — «Незнайка малхха городе» яхача телевизионни дукхаза серийни мультфильма премьера. «Тамашийна котало» яха 7-гӀа сери. 9.05 — «Седкъаьг». Берашта дола киноальманах. 9.55 — «Орех Кракатук». Телевизионни музыкальни фильм. 11.05 — «Дуне хьадеддаш». Телевизионни документальни фильм. 14.30 — Спортах долча документальни фильмий программа. 15.00 — Литературни деношкаш. Н. А. Некрасов. «Поэмаш». 15.45 — «Москва а москвичаш а». 16.10 — ДӀахьахахь доаке. «Ӏаламашта». 17.10 — «Лесси». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Акхача Ӏалама цаӀ» яха 13-гӀа сери, «Лэсси а ломаш» яха 14-гӀа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ИттагӀа шина бола трамвай бодар...». Мультфильм. 18.30 — «Лунни зовкъай творчество». 19.00 — Хоккейх дола дунен халкъашта юкъе вӀашагӀкхетар. «Спартак» (Москва) — «Сент Луис» яха ВХА команда. США-ра перташа. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эттара тӀех бола фигуристий Ерригасоюзни еш. «Шемшие эвсолнаших хинахк». Показательни программа. Одессера передача. 22.10 — «Хозача сийнача Дунай тӀа». И. Штрауса произведенешкара концерт. Венера передача. Иистедаьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Берашта дола мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 19.00 — ТӀехьапусаш цхьакха шоп йоаш. «1978-гӀа баьча автообеспе коллектив» (гӀалгӀай меттала). 19.25 — Киножурнал. 19.35 — «Малгобека тӀема сийле». 20.05 — Школьни каникулий деношка. «Вонвура дог». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. 4-гӀа сери.

РАДИО

5 январь.

6.30 — ХӀара балха денна — аликала Знак! «Юртбоахама техника ремонт лага машта дӀадоада толаш бу оаха». Сунженски районера радиорейд (гӀалгӀай меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Социалистически юкъе кетало тьакхарашта цӀа музыкальни моаршалаш (гӀалгӀай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнаш!» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15 — «СедаӀад» яха радиовыпуск. 9.45 — «Ветерни мугӀара вус». Очерк. 17.00 — Нохч-ГӀалгӀайчен спортивни вахар. 17.30 — «Советски хьисапера вахар». СССР Ӏилман Академе член-корреспондента Т. М. Иончука беседа (гӀалгӀай меттала). 17.45 — «СССР Конституце Ӏомаю» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

6 январь.

6.30 — «Юртара Ӏуйре». 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Шун лехар кхоачашду оаха». Концерт (нохчий меттала). 8.50 — «Социалистически юкъа дневник». 9.15 — «Хьехамча» № 5 йолча Грозненски профтехучилищера передача (нохчий меттала). 9.30 — «Атеиста яха радиожурнал. 9.50 — В. Лемешев. «Даьллена вегӀа цӀенаха а хац» яха оаз. 17.00 — «Гипертони а цунна дарба дар а». Лора беседа. 17.15 — «Балхой вахар» яха радиогазета. 17.40 — «Хамзоев Альмада творчество» яха музыкальни передача (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 18.30 — «Сайроййоро Грозный» (городе гӀолла).

Хенахоттам

Тахан республике гӀолла Грозне кхоалломаш а йолаш, кӀезиг-дукха йоачан а йолаш, делкъела доаж а долалаш, малхбоалехьара секунда 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьехаш ха хила а фегара температура республике — 2 градус шелалгра 3 градус йовхалга кхоачаш Грозне — 0 градус йолаш хила а тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, цхьацайолча моттигашка кӀезиг-дукха лоа а доагӀаш, доаж а довлалаш, секунда 3—7 метр чӀоагӀа тайп-тайпарча оагӀонтахьара мух а болаш, фегара температура буйсашка 3—8 градус шелалш деношка —2 +3 градус йолаш ха отта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахарех культураи отдела — 3-41-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-28; кисаной отдел — 3-74-88; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-41-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-88; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинпара, ерен, шоаттен деношка

Сф05003. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковского, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7.